

Код „зелено“ за милиарди в енергетиката

Санирането
спестява
енергия за
€40 млрд.,
**но няма да
е бесплатно**

■ На стр. XIV

■ На стр. VIII

**Централите
по-екологични,**
но с ток от въглища
като резерв

Къде е танкерът?
Газовият апокалипсис
се отлага. Засега

■ На стр. XX

МАРИЯНА БОЙКОВА

Енергетика в нестабилност. Така преживя сектора годината от юни 2021-а до юни сега. И по всичко личи, че тази среда на кризи може да се окаже новото стабилно.

Първо беше политическата въртележка, която започна от 16 април миналата година с гласуването от новия 45-ия парламент оставка на третия кабинет на Бойко Борисов.

Последваха избори, два неуспешни опита за съставяне на правителство от тъй наречените партии на протеста и разпускане на два парламента – 45-и и 46-и. Два служебни кабинета с премиер Стефан Янев, нови зимни избори – през ноември, нов парламент, 47-и поред с първа политическа сила новородената „Продължаваме промяната“ на „харвардците“ и кабинет на Кирил Петков. На 22 юни тази година правителството падна след вот на недоверие. Какво точно следва в момента, никой не знае. Но вероятно нови избори.

Пак по същото време - **от лятото на миналата година, започна енергийната криза с високите цени в цяла Европа**

Причината - намалените доставки на руски газ и празните хранилища в Европа, най-големите от които се държат от „Газпром“. Газовите централи пък увеличиха цените на тока в Европа и така до днес.

Нека илюстрираме с пример нестабилността на пазара на ток – на 23 юни цената на тока на платформата „Ден напред“ на борсата беше 584,75 лв. за мегаватчас, а на следващия ден – 399,43 лв. Два дни - над 200 лв. разлика.

Полетът на цените започна през април-май 2021 г. със 117-120 лв. средномесечни стойности, като пикът беше през март 2022 г. с месечна цена 487,45 лв., за май падна до 394,4 лв. Да не забравяме, че имаше и рекорди от по над 800 лв.

В началото, все още несъзнавайки какво се случва, ТЕЦ „Марица-изток 2“ дори при високи цени не участваше на борсата. Това предизвика почти бунт сред бизнеса, който

И в кризата енергетиката

Политическата нестабилност у нас оставя много въпроси без отговор, блокирани са важни законодателни промени и никой в Европа не знае какво ще се случи през зимата без нужните количества газ

питаше защо централата не иска да печели. Сега вече за първото тримесечие на годината държавният теж е на сериозна печалба.

И служебните правителства, и кабинетът на Кирил Петков се позагубиха в ситуацията - трябваше им време, за да се стигне до модела за компенсация на бизнеса, но пък закъснението отпуща инфлацията.

Фирмите калкулираха скъпата си енергия в цените, а после вземаха компенсации

Ще ги получават и този месец, но пък бизнесът настоява да влезат в закона за актуализацията на бюджета и да са валидни до края на годината.

Страхът от високите цени уплаши и парламента, който изненадващо и по предложение на ГЕРБ гласува мораториум върху цените на ток, парно и вода за първите три месеца на годината. Компенсации получиха домакинствата на газ. В цялата истерия с високите цени има обаче и печеливши. Това са производителите на електроенергия - зелените централи, частните въглищни тецови, но най-вече трите държавни компании - АЕЦ „Козлодуй“, НЕК и ТЕЦ „Марица-изток 2“, върху чиито приходи се фокусираха

всички.

Държавата прибра голяма част от парите на държавните фирми в енергетиката,

с които плаща компенсация на бизнеса, властта ги изчислява на 4,5 млрд. лв. Дори поиска от НЕК предсрочно да си получи дадените през 2016 г. близо 1,2 млрд. лв. за оборудването за „Белене“. Сега компанията няма пари и задлъжня още по-сериозно. А въпросната сума първоначално бе предвидена за купуване на зърно, за да се укротят цените на хляба. Сега са в държавна сметка, след като властта се отказа да закупува зърно, казват управляващи.

Войната в Украйна и санкциите срещу Русия ожесточиха кризата. България се оказа от първите страни, на които Москва спря доставките на руски газ, тъй като властта не се съгласи „Булгаргаз“ да открие сметка в рубли в Газпромбанк и тя да превадутира плащането от долари в руска валута. Общественият доставчик, както и правителството

търсят газ на изгодни цени месец за месец

И досега успяваха да се справят.

Само че и в Европа се усили газовото напрежение, защото въпреки пла-

щането в рубли Русия намали доставките за Германия, Франция, Италия. И е енигма какво ще се случи през студените зимни месеци.

У нас загадката става още по-голяма заради настоящата политическа криза. Очакваната липса на парламент скоро ще блокира промените в законите. А инвеститорите във възобновяеми източници чакат премахване на умишлените пречки, поставени в законите през 2012 г., когато беше невъобразимият бум на зелени централи с преференциални цени и скъп ток.

Сега има ренесанс на интереса към възобновяеми централи и инсталации

Заявленията за присъединяване в ЕСО са вече близо 18 000 мегавата.

Притиснати от скъпия ток, много от предприятията започнаха да изграждат фотоволтаични централи за собствено ползване, за да свалят сметките си. Според експерти така може да се спестят и до 30%. Другият сегмент, който се развива, е домакинствата да слагат панели на покривите на домовете си, а третият е с големите инвеститори, които влагат милиони, за да продават тока на борсата. И не се искат преференциални цени, а само бърз режим за изграждане.

Депутатите от „Има такъв народ“ внесоха много сериозни изменения в Закона за енергетиката. От тяхната квота е и вече бившият министър на енергетиката Александър Николов. Трима народни представители начело с Тошко Йорданов предлагат да се определят квоти за държавните централи, които да се търгуват на

платформата за двустранни дългосрочни договори. Промяна, за която бизнесът настоява от дълго време.

Другият акцент в проекта на ИТН за законодателни промени е КЕВР да може да определя тарифи според потреблението на ток, парно, газ и вода. Тоест да има евтина тарифа, а над нея ползваните енергоизточници и вода да са по-скъпи.

Други текстове задължават държавните енергийни предприятия да правят вноски във фонда „Сигурност на електроенергийната система“. Техният размер се определя от Министерския съвет по предложение на министъра на енергетиката, като мярка за прибиране на т. нар. им свръхпечалби. Ако вноските надхвърлят компенсациите за високи цени на ток и газ, определени от правителството, парите се използват за регулиране на цените за бита.

Предложена е и мярка за прибиране на свръхпечалби от централите с преференциални цени. Ако преференциалната цена на производителите на ток е по-висока от сбора на премията, която получават от фонда и борсовата цена за месеца, то те правят допълнителни отчисления във фонда. Това се отнася за зелените централи и когенерациите, които ползват преференциални цени. Предлага се във фонда да се събират пари за нагнетяване на газ в хранилището в Чирен. Всички тези промени вече бяха обсъждани от депутатите в енергийната комисия.

Липсата на правителство и неяснотата колко време ще има действащ парламент обаче правят съдбата им неясна.

печели милиарди.

Прибират ѝ ги за компенсации за скъпия ток

Политиците в ЕС виждат изход от енергийната криза и начин за по-чист въздух във фотоволтаици и вятърни централи.

Във фризера остава и ядрената енергетика, както и визиите за развитието на Маришкия басейн

И това едва ли изненадва никого - през годините у нас темата за създаденото по времето на родителите ни – от АЕЦ „Козлодуй“, през централите в Маришкия басейн, язовирите и каскадите и големите водни централи на НЕК, се експлоатира ден за ден без ясна и дългосрочна визия и в зависимост от политическата конюнктура на момента.

Нищо от започнатото в ядрената енергетика няма развитие. Все още не е прекратен търгът за инвеститори на „Белене“, а се започна площадката на „Козлодуй“ и проектът за VII блок. Изтекоха близо 2 години, в които нищо не се случи. А войната в Украйна само усложнява ситуацията - изобщо не е ясно кой може да работи със складирания реактори, ако бъдат елиминирани руските компании - автори на проекта и производители на оборудването.

Според планове на доскоро управлявалата четворна коалиция ще се гради най-голямата батерия в Югоизточна Европа – ПАВЕЦ „Чаира“, която замръзна в ремонт. Много от експертите в енергетиката задават въпроса дали беше нормално да се прибират парите на НЕК за зърно, вместо да отидат за завършване на този прословут ремонт. Трябва да се строи и вторият изравнител на помпено-акумулиращата ВЕЦ – язовир „Яденица“, за който също се говори от години.

Още неизвестни - какво

ще се случи с визията за Маришкия басейн, в който мини и централи в момента работят и печелят. Ще ги затваряме ли през 2038 г., какъвто ангажимент поехме с плана за възстановяване? А самият план, от който се чакат поне 5 млрд. лв. европейски пари срещу реформи? Кога ще бъдат приети въпросните промени в онези 22 закона, сред които и енергийните? В него са пари за батерии с веита, за големите съоръжения за съхранение на електроенергия, за фотоволтаици на покривите на домакинствата, за водород и геотермална енергия, както и за енергийна ефективност в домовете и предприятията. Колко от тези проекти няма да тръгнат и колко от финансирането ще бъде изгубено? Няма ясни отговори и причините за това не са външни фактори. А

В самия български план също цъкат няколко бомби

Например - затварянето на тецовете и мините до 2038 г. с условие да се намалят с 40% въглеродните емисии. Така е записано в плана за възстановяване, но според бившия министър на екологията Борислав Сандов това било залегнало в предишен вариант. Последно е останало условието за емисиите, а поетапно затваряне на мърсящи тецове щяло до стане по икономически причини - заради високите цени на квотите и предстоящите по-скъпи глоби.

В това има по-голяма логика, тъй като крайният резултат би трябвало да е чист въздух, а не някой да казва на държавите какво да правят с централите си.

В момента заради кризата с „Газпром“ Германия

и Австрия отварят въглищни централи. Германия още преди това сериозно натоварваше тецовете си и ги използваше за балансьор, щом вятърът спре.

„Избухването“ на втората сериозна бомба се очаква да е съвсем скоро. И е интересно как ще бъде обезвредена, преди да се взриви. Планът за възстановяване предвижда

либерализация на пазара на ток на едро през 2022. Да, през тази година!

Реформата премахва ролята на НЕК като обществен доставчик. Това означава, че компанията няма да прави микса от електроенергията за бита от така наречените квотни централи – АЕЦ „Козлодуй“ и вецовете на НЕК, и

от американските тецове, които имат дългосрочни договори за изкупуването на тока.

Няма да се определят и квоти от тези централи за регулирания пазар., т.е. КЕВР няма да определя количества ток, които те са задължени да осигуряват за домакинствата по определена от регулатора цена. Сегашните крайни снабдителите, които ни продават тока до контакта, ще го купуват от борсата на свободни цени. Записан е преходен период, чийто първи етап е 2023 г. и втория – края на 2025 г., в който постепенно трябва да се премахнат регулираните цени за битовите клиенти.

Предвидено е най-после да се запишат в законодателството критерии за идентифициране на енергийно бедни и енергийно

Български енергийни експерти залагат на микс от възобновяеми източници и ядрена енергия.

уязвими потребители. До 31 декември 2025 г. е поетапният преход към либерализация чрез постепенно премахване на регулираните цени за битови клиенти. В два последователни етапа (през 2023 г. и 2025 г.) се прекратява определянето на енергийни квоти за доставка на регулиран пазар от КЕВР. През преходния период КЕВР ще определя регулирани цени за крайните снабдителите, които ще купуват електроенергията на свободния пазар.

Какво ще стане при тази нестабилност на управлението, от което зависи да даде механизми, предпазващи домакинствата?

Да направим едни ориентировъчни сметки. Апартамент в „Люлин“ за февруари тази година е ползвал 413 киловатчаса ток, сметката е за 69,98 лв. без ДДС. При сега действащите тарифи за дневна и нощна енергия средната цена на киловатчас за този клиент е 0,169 лв. (при всеки е различно в зависимост колко дневна и нощна енергия ползва).

Да си представим, че има първото стъпало с ниската цена и тя е 200 квтч. Не знаем каква ще бъде ниската тарифа, но при сегашната за тях той ще плати 33,88 лв.

Остават 213 киловатчаса, които ще са по цена на свободния пазар. Средната борсова цена на базов товар на борсата за февруари е била 367,30 лв. за мегаватчас, което е 0,3673 лв. за киловатчас. При такова ниво токът би струвал 78,23 лв. Или общо сметката би била 112,12 лв., което е с 60% повече.

Ако пък не се въведе тъй наречена блокова тарифа и всичките 413 киловатчаса са на свободна цена, то фактурата ще е 151,69 лв. без ДДС, което е поскъпване от 116,76%.

Тези сметки не са прецизни, но е ясно, че подобно тарифиране по свободни цени няма как да се случи, поне в нашите реалиности. Помним падането на правителството „Борисов 1“, което си отиде заради високи сметки за ток.

Близки до доскорошните управляващи в Министерството на енергетиката коментират, че се работело по методи на защита. Обсъждало се да се взема цената на свободния пазар, а КЕВР да се произнася как да се компенсират потребителите или пък се правят пакети за НЕК и тя да предоставя продукта на снабдителите. Има и още варианти, които се обмислят, но те не включват блоковите тарифи, които лансира КЕВР.

Как да гарантирате качествено изпълнение и работа на

соларни централи и системи за съхранение на енергия

Българската енергетика подобно на останалите държави от Европейския съюз се намира във фаза на ускорена трансформация. Тя е предизвикана както от газовата криза и войната в Украйна, така и от ценовата буря, която се вихри в Европа през последната година. Наскоро Еврокомисията (ЕК) представи амбициозния си план REPowerEU, който залага основните насоки - намаление на парниковите емисии с 55% спрямо нивата през 1990 г.; опростяване на административните процедури за инвестиции в чиста енергия; ускоряване на енергийния преход, за да се намали зависимостта на Европейския съюз от внос на руски изкопаеми горива.

Новата вълна „зелени проекти“

В цяла Европа са налице предпоставки за бързо развитие на нови ВЕИ проекти и България не прави изключение. След години застой у нас се наблюдава бърз ръст на инвестициите в системи за производство на ток от възобновяеми източници. Към момента доминират т. нар. заводски централи - фотоволтаичните системи, които се изграждат върху покривни и прилежащи терени на предприятия, а произведената електроенергия се използва за покриване на собствената консумация.

Местни и международни компании работят и по големи наземни проекти с инсталирана мощност от десетки и дори стотици мегавати. Тези проекти

Асоциацията за производство, съхранение и търговия с електроенергия представя българска версия на европейското ръководство за най-добри практики

ще продават произведената енергия на пазарен принцип по дългосрочни договори с големи индустриални потребители и търговци на ток.

Очаква се до 2026 г. в България да се реализират системи за производство и съхранение на енергия за над 7700 МВтч. Част от инвестиционните разходи могат да бъдат покрити с европейски средства по линия на Плана за възстановяване и устойчивост (ПВУ).

Значението на правилния подход

С оглед на многото проекти, които се очаква да бъдат изградени и въведени в експлоатация през следващите години, темата

за качеството на ВЕИ системите придобива централно значение за инвеститори, банки и мрежови компании. Тук на помощ идва „Ръководство за най-добри практики при проектиране, снабдяване и изграждане на фотоволтаични електроцентрали“, изготвено от европейската асоциация на фотоволтаичната индустрия SolarPower Europe.

Документът е разработен от екипи на 20 международни компании, сред които и представители на българската компания „Ренърджи“ и АПСТЕ – Асоциацията за производство, съхранение и търговия на електроенергия. Българската версия на ръковод-

ството бе официално представена на RE-Source Southeast 2022 - основното събитие за корпоративно снабдяване с възобновяема енергия в Югоизточна Европа, което се проведе в София на 31 май 2022 г.

За да бъдат конкурентни на пазара за ток, фотоволтаичните електроцентрали трябва да могат да предложат конкурентна цена на енергията и да гарантират дългосрочна рентабилност на инвеститорите. И двете условия могат да бъдат изпълнени, ако управлението на качеството на проекта започне още в най-ранната фаза на развитието му, коментира Марияна Янева, директор „Политики“ в АПСТЕ.

Каква информация можете да откриете в ръководството

Ръководството разглежда както връзките между етапите на проектиране, снабдяване и изграждане, така и цялостния процес на развитие на един фотоволтаичен проект - от идея през строеж до експлоатация и поддръжка на електроцентралата.

Обърнато е специално внимание на практиките по осигуряване на здраве и безопасност на труда, минимизиране на влиянието върху околната среда и опазване (дори увеличаване) на биоразнообразието във фотоволтаичните паркове. Разгледани

са подробно ключовите показатели за ефективност на проектите като коефициент на производителност (PR), разполагаемост, гаранции за изпълнение и други.

Има отделна глава, посветена на фотоволтаични електроцентрали със системи за съхранение на енергия, които са особено актуални в контекста на проектите от българския План за възстановяване и устойчивост.

Оптимизация и стойност на актива

Важен мотив за създаването на ръководството е да се сведе до минимум рискът от оптимизиране „на парче“. Колкото по-рано в инвестиционния процес се въведе контрол на качеството, толкова по-вероятно е да се избегнат пропуснати ползи при дългосрочната експлоатация.

Стойността на всеки фотоволтаичен актив е функция от инвестиционни разходи (CAPEX), оперативни разходи (OPEX), разходи за финансиране и количество произведена електроенергия през целия жизнен цикъл на проекта. Тези четири елемента са свързани и това трябва да се взема под внимание при изготвянето на различни технически и финансови сценарии, които съпътстват инвестиционния процес.

В много случаи инвеститори без опит в управлението на енергийни активи се фокусират върху инвестиционните разходи и пропускат останалите елементи. Това е грешен подход, който може да доведе до значителни пропуснати ползи през следващите десетилетия на експлоатация. Самоцелното фокусиране върху ниски инвестиционни разходи (CAPEX) може да доведе до по-високи оперативни разходи (OPEX) или пък до намалено производство, което оказва негативно влияние върху паричните потоци.

Защо си заслужава да го прочетете

Ръководството за проектиране, снабдяване и изграждане на фотоволтаични електроцентрали събира и обобщава опита на водещи международни компании, покриващи всички части от веригата на добавена стойност. Всяка от пряко заинтересованите страни в развитието на един проект може да се възползва от този документ, за да подобри управлението на рисковете и да оптимизира дългосрочната стойност на своя соларен актив.

Ръководството обхваща технически и нетехнически изисквания, като ги класифицира, когато е възможно, в следните категории:

- Минимални изисквания за качество от професионален и банкируем доставчик на EPC услуги;
- Методи и добри практики, които са смятани за еталон в бранша и постигат оптимални резултати, балансирайки технически и комерсиални параметри;
- Препоръки, които могат да допринесат за повишаване качеството на услугата.

„Вярваме, че това ръководство ще допринесе за по-доброто разбиране на процеса за проектиране и управлението на качеството на фотоволтаичните електроцентрали в България“, казва Марияна Янева.

ВЪЗМОЖНОСТ ЗА ОБУЧЕНИЕ

На 20 и 21 юли 2022 г. АПСТЕ съвместно с Центъра за образователни услуги на Стопанския факултет в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ организира лятна академия – сертификационен курс, на която ще представи 8 лекции с най-добри практики от ръководството и опита на българските фирми по света.

„ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ разшири обхвата на своята дейност, за да отговори на нарастващия интерес към изграждането на фотоволтаични електроцентрали за свои клиенти. В последните три години компанията формира собствени екипи от професионалисти и към днешна дата предлага самостоятелно изграждане на ФЕЦ „до ключ“.

Нарастващият интерес към ефективно производство и потребление на енергия мотивира енергийния търговец да предприеме интегриран подход за работа със своите клиенти – не само да доставя електроенергия, а да предлага и дава цялостни решения за енергийна ефективност.

Европейските политики, отнасящи се до енергията и промените на климата, както и националните законови рамки на

„ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ за три години изгради 90 фотоволтаични електроцентрали за своите клиенти

страните-членки на ЕС, допринесоха за значителен ръст на пазара на фотоволтаични (PV) инсталации.

Редица държави предприеха мерки за развитие на фотоволтаичните системи като начин да се започне плавен преход към нисковъглеродна енергетика.

Фотоволтаиците помагат за намаляване на емисиите от парникови газове в сектора на електропроизводството.

Поради способността им да произвеждат от слънцето чиста електроенергия те са част от решението на съвременните енергийни и екологични

Дейности по проектиране и изграждане на ФЕЦ, извършвани от нашите експерти по енергийна ефективност

Консултиране

Проектиране

Придвижване на документи пред ЕРП, Община и други свързани институции

Доставка на оборудване и материали

Изграждане

Пускане в експлоатация

Поддръжка

проблеми.

С оглед динамиката на борсовите цени на електроенергия-

та през последната година компанията у нас, които проявяват интерес към инвести-

ция в посока „зелено производство“ и по-конкретно във ФЕЦ, непрекъснато се увеличават. За да отговори на високите изисквания на своите клиенти и да увеличи капацитета си за изграждане на слънчеви централи на територията на техните обекти, ЕНЕРГО-ПРО разшири своя ресурс, като сформира допълнителни екипи, които извършват цялата дейност от проектиране до пускане на електроцентрала в експлоатация. До днес повече от 80

компания се довериха на енергийния търговец за проектиране и завършване до ключ на техни соларни централи.

Интересът към реализация на ВЕИ проекти у нас ще продължи да бележи ръст и през следващите години, а с натрупания до момента опит „ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ ще затвърди своята позиция на надежден партньор, гарантиращ високоефективното функциониране на завършените от него фотоволтаични системи.

Видове ФЕЦ, които можем да изградим за вас

- ✓ За собствени нужди (с продажба на излишните количества в мрежата)
- ✓ Изцяло за покриване на собствени нужди и подобряване на енергийната ефективност с намаляване на разходите за електроенергия
- ✓ За търговия по пазарни цени

Една от големите фотоволтаични електроцентрали, изградена от ЕНЕРГО-ПРО, е в Шумен. Общата мощност на системата е 379,54 kWp и се състои от 1124 фотоволтаични модула.

Централата е снабдена с 5 трифазни инвертора със защита от пренапрежения и мълнии. Годишното производство на

системата е 433,900 MWh, а специфичният годишен добив – 1 153 kWh/kWp.

Експертите енергийна ефективност на „ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ могат да консултират и дадат повече детайли за получаване на персонална оферта според нуждите на вашия бизнес. Потърсете ги на: ee@energo-pro.bg

„ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ ЕАД е натрупала 15 успешни години опит като регистриран участник на свободния пазар на електрическа енергия в страната. През годините компанията е изградила стабилно портфолио от много големи индустриални клиенти, работещи във водещи отрасли (металургия, химическа, стъкларска промишленост, търговия, промишлено производство, минно дело и други), клиенти от сферата на услугите, търговски вериги и други.

Освен че е един от водещите търговци на свободния пазар, през 2012 г. компанията получава и лицензия за координатор на балансираща група. Вече няколко години работи успешно на пазара на балансираща енергия у нас. Компанията предлага на своите клиенти участие в уникална балансираща група, включваща собствени балансиращи мощности и търговец на електроенергия. Балансиращата група на „ЕНЕРГО-ПРО Энергийни услуги“ е една от най-големите и с най-голям брой регистрирани клиенти в България.

Кризата с газа показва какво означава една държава да има комплекс като Маришкия басейн и собствени, макар и нискокалорични въглища. От месеци това е ясно и на съседните ни страни, защото износът на ток от България е ключов за тях.

В края на миналата седмица например към Румъния са изнесени 529 мегавата, към Сърбия - 389, за Северна Македония - 189, за Гърция - 179, и за Турция - 119 мегавата. В пиковите часове износът достига и към 2000 мегавата.

По същото време у нас са работели 2012 мегавата ядрени мощности, 2008 въглищни централи, 406 мегавата водни, 241 мегавата фотоволтаици, 115 мегавата вятърни централи и 319 мегавата ток от топлофикациите. Което показва, че имаме достатъчни мощности за потреблението у нас и ток за износ.

Преди 10-ина дни сръбският президент Александър Вучич заяви, че идващата зима го тревожи - на Балканите няма да има ток с изключение на България заради атомната центра-

Високите цени изтриха загубите на държавната ТЕЦ

Мините и държавната тец излязоха на печалба.

За първи път износ на въглища за Сърбия

ла. А преди седмица стана ясно, че Мини „Марица-изток“ за първи път в 70-годишната си история ще изнасят въглища и за Сърбия и е подписан договор с компания от Белград за 1 700 000 т със срок до края на април 2023 г.

Ефектът от въглищното оживление е, че от загуба от 17 млн. лв. миналата година мините са на плюс с 55 млн. за първите три месеца на 2022 г.

ТЕЦ „Марица-изток 2“ е на печалба за първото тримесечие от 270 млн. лв. при загуба от 114 млн. лв. за цялата 2021 година.

И двете американски централи в басейна се отчитат с рекордни производства. (24 часа)

Най-голямата батерия за съхранение на електроенергия в Югоизточна Европа - ПАВЕЦ „Чаира“, в момента не работи. Единият от четирите хидроагрегата, който беше пред пуск след рехабилитация, аварира при проби на 22 март. Другите два също са спрени.

После се появиха информации, че на 4 май е аварирала и втора турбина, но министърът на енергетиката в оставка Александър Николов категорично отрече.

Разследват се причините за аварията, но енергетици и бивши ръководители на НЕК заявяват, че централата е експлоатирана неистово 30 г., без да се прави основен ремонт.

ПАВЕЦ „Чаира“ бе изградена след решението да се строят пети и шести блок в АЕЦ „Козлодуй“, за да се ползва токът им през нощта.

Тогава помпите качват водата от долния язовир в горния, за да може през деня вецът да прави ток. С бума на възобновяемите източници тя беше използвана и да балансира системата през светлата част на денонощието, когато падне товарът от соларните централи.

След срива на ремонта сега е привлечен като консултант производителят на агрегатите - „Тоши-

ба“. В енергетиката помнят, че турбините за „Чаира“ са изработени в плевенския машиностроителен завод „Вапцаров“.

В енергийните среди се говорише, че японският проектант е починал и липсват чертежите, но се оказа, че ги има и е възможно обновяването на два агрегата. Другите два ще се оправят, след като бъде завършен вторият из-

равнител - язовир „Яденица“.

Още през 2012 г. с решение на Министерския съвет язовирът като част от хидроенергийния комплекс Белмекен - Сестримо - Чаира, е обявен за обект с национално значение.

Освен това проектът за увеличаване на обема на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“ с изграждане на язовир „Яденица“ и реверсивен напорен тунел до язовир „Чаира“ е със статут на проект от общ интерес за Европейската комисия.

Планираните съоръжения по „Яденица“ създават система от скачени съдове, която увеличава полезния обем на долния изравнител на ПАВЕЦ „Чаира“ от 4,2 млн. на 13,4 млн. куб. метра. Връзката между двете водохранилища ще се осъществява от тунел с дължина 6730 метра и диаметър 7 метра. Към днешна дата проектът има ОВОС, но той се оспорва.

Правителството на Кирил Петков „съживи“ изграждането на „Яденица“. С решение на кабинета от края на март на енергийното министерство бяха прехвърлени 55 държавни имота за изграждане на язовира и за реверсивния напорен тунел.

Вицепремиерът в оставка Асен Василев заяви пред депутатите през февруари, че част от каскадите на НЕК ще станат големи водни батерии за производство на ток в пикови моменти. Разглеждат се възможности за допълнителни ПАВЕЦ мощности извън разширението на „Чаира“, тъй като те стават важни за енергийната система при много възобновяеми източници, които имат непостоянно производство. (24 часа)

Опитват да възстановят мощности в най-голямата батерия – ПАВЕЦ „Чаира“

Кабинетът „Петков“ пробва да ускори и язовир „Яденица“, който е национален обект от 2012 г.

Строителната площадка на язовир „Яденица“

СНИМКА: НЕК

Делян Илиев, управляващ директор на Renewable Energy Insurance Broker:

За 11 г. няма инвеститор със соларен парк, отказал се от услугите на компанията ни - **застраховаме на 4 континента**

МАРИЯНА БОЙКОВА

- Г-н Илиев, бихте ли представили Renewable Energy Insurance Broker?

- Renewable Energy Insurance Broker (РЕИБ) е специализиран застрахователен брокер във ВЕИ сектора. Вече над 11 години предлагаме застрахователни решения за български и чуждестранни клиенти. С офисите си в София, Берлин и Ню Йорк имаме възможност да предоставим специфични услуги в цял свят – застраховали сме активи на четири континента.

- От колко време предлагате застраховки за възобновяеми източници и защо?

- Първият соларен парк, който застраховахме, бе с мощност 5 мегавата, това стана в началото на 2011 г. Оттогава около 25% от всички работещи фотоволтаични електроцентрали в България са застраховани с посредничеството на РЕИБ, а в съседна Румъния – около 20%. Постиженията са резултат от дългогодишния труд на всеки служител в компанията ни с цел клиентът да бъде обслужен на високо професионално ниво. Атестат за това е, че за всичките 11 години няма инвеститор със соларен парк в България, който

е бил наш клиент и след това да е прекратил работните си отношения с компанията ни. Успяваме да бъдем нишов застрахователен брокер, което реално е и нашето предимство пред останалите.

- Това сравнително нова ниша ли е, как се насочихте към нея? Колко компании у нас са в този сектор на застраховането?

- Не мисля, че е нова ниша, а по-скоро стана актуална през последната година и половина предвид конюнктурата на пазара за електроенергия. Кооперираме се с чуждестранни застрахователни брокери, които работят в тази индустрия над 20 г. У нас почти всяка застрахователна компания предлага застраховка за фотоволтаична централа, но въпросът е какви са условията и застрахователните покрития, които инвеститорът получава. Тук се намесваме от РЕИБ и на база членството ни в редица водещи в Европа и ЦИЕ соларни асоциации установяваме и дефинираме специфичните нужди на нашите клиенти. В голямата си част сме успели да ги отразим и заложим в общите условия на застрахователния ни продукт

Новият продукт в портфолиото на Renewable Energy Insurance Broker компенсира намалено производство на ток

Solar and Energy Storage Insurance - загуба на доход вместо на печалба, намален добив, индиректно попадение от мълния, вътрешен дефект на соларното оборудване и други.

- Какъв дял от вашите клиенти са зелени централи? Имате ли чуждестранни компании с изпълнени проекти в други държави?

- По-голямата част от нашите клиенти са във ВЕИ сектора. Това са предимно ЕРС и O&M компании, чуждестранни инвестиционни фондове, които изграждат и притежават фотоволтаични електроцентрали в цял свят. Някои от тях са листувани на NYSE, EURONEXT, Nasdaq, което допълнително говори за професионализма, с който се отнасяме към нашите партньори, след като ни се доверяват компании от такъв ранг.

- Покриване на какви рискове търсят компанията, изградили фотоволтаични централи?

- Задължително условие за всеки инвеститор и банка, която финансира ВЕИ проект, е максималното застрахователно

покриване. Това ни даде допълнителен стимул да подготвим и реализираме заедно с партньорите ни от Colonnade Insurance S.A. – единствения в България застраховател с кредитен рейтинг „А-“, новия ни застрахователен продукт Solar and Energy Storage Insurance. От началото на годината РЕИБ е ексклузивен застрахователен брокер на тази застраховка както за българския пазар, така и за Румъния, Полша и други страни от ЦИЕ.

- Имате ли данни колко от фирмите, които притежават възобновяеми централи, са ги застраховали? А проекти застраховат ли се?

- Почти всички фотоволтаични централи с мощност над 500 киловата са застраховани в България.

- Освен физически щети от началото на годината предлагате и застраховане на добива на соларните централи. Какъв е този продукт и има ли интерес към него от български компании?

- Традиционните продукти, които предлагаме, са „Всички рискове“ и „Прекъс-

ване на дейността“. Както споменах, от началото на годината имаме нов за нашия пазар продукт, който покрива риска от намален добив. Застрахователят реално гарантира производството на фотоволтаичната електроцентрала. В случай, че реалният добив на соларния парк е под 90% от прогнозата, застрахователната компания ще изплати обезщетение на инвеститора. Това е и финансов инструмент за банки и лизингови компании, чрез който се гарантира паричният поток по погасителния план на кредитополучателя.

- Какво друго застраховате?

- Като всеки застрахователен брокер предлагаме цялата палитра от продукти, но сме се концентрирали в тези, които са нужни на нашите клиенти от соларната индустрия – „Отговорност към трети лица“, „Отговорност на работодателя“, „Всички рискове“, „Намален добив“, СМР, гаранции и други.

- В момента има няколко тенденции в развитието на възобновяеми

източници – малки соларни инсталации на покривите, изградени на централи от производствени предприятия за собствено потребление и големи ВЕИ, които търгуват енергията си. Имате ли различни продукти за тези сегменти?

- Независимо с какъв капацитет е соларната инсталация, застрахователният ни продукт е един и същ. Разликата е единствено в самоучастията и премиите, които застрахованите плащат.

- Очаква се огромен бум на ВЕИ – към 18 000 са заявленията за присъединяване по данни на Електроенергийния систем оператор. Как ще се отрази това на пазара на застраховането?

- През последните месеци се наблюдава сравнително голям ръст в запитванията за застраховане на нови фотоволтаични централи, което ще доведе и до увеличаване броя на застрахователните събития. Подобна тенденция отчетохме и през 2011 и 2012 г., след които имаше отрязване на пазара и редица застрахователи решиха да редуцират соларните централи в портфолиото си.

Зелено бъдеще май очаква Маришкия басейн въпреки сегашния бум в производството на електроенергия от въглища.

Планът за възстановяване предвижда създаване на предприятие за конверсия на въглищните региони. То ще е към Министерството на енергетиката, като на него се предоставят терени и съоръжения на държавни възгледобивни или енергийни дружества и земята към тях. Задачата е рекултивирание и създаване на нови дейности в комплекса „Марица-изток“. Предприятието ще наема работници и служители, освободени от мините.

В публикувания последен вариант на плана е записано, че ще се затварят до 2038 г. тецове и мини, но според официалната позиция на правителството в оставка това вече не е валидно. Последно ангажиментът е да се постигнат 40% намаляване на емисиите спрямо 2019 г., а не затваряне на централи.

А в заложения в плана завод за производство на батерии ще има работни места и за освободени хора от мините. Предвижда се удвояване на енергията от възобновяеми из-

Произвеждат електричество по-екологично, но и от въглища като резерв

До 2026 г. ще се удвоят възобновяемите източници

точници до 2026 г., което също ще отвори още работни места.

Средствата от фонда за справедлив преход на въглищните региони ще са достъпни през септември, когато бъдат одобрени те-

Терените от добитите въглища ще се рекултивират и ще се ползват от бизнеса за индустриални паркове или фотоволтаици.

риториалните планове.

Държавната ТЕЦ „Марица - изток 2“ ще работи основно, когато има нужда от енергия - през зимата, а през лятото хората ще имат алтернативна заетост.

Колкото до частните тецове - „КонтрулГлобал Марица - изток 3“ и „AES Гълбово Марица - изток 1“, надеждата е те да разработят енергийни източници, различни от въглищата.

„КонтрулГлобал“ например подписа меморандум с Министерството на енергетиката за проучване за инвестиции в нови технологии, алтернативни горива и съхранение на енергия. (24 часа)

„Намирането на баланс между въглищната енергетика и възобновяемите източници на енергия е държавническо мислене в този етап, в който сме във вихрушката на различни кризи“, заяви изпълнителният директор на ТЕЦ „Бобов дол“ инж. Любомир Спасов. По думите му все още не са готови да заменят кафявото гориво, което се използва за около 46% от произведената енергия, с екологични алтернативи.

„Не бива да се забравя, че освен обем произведени мегавати е необходимо да се осигури баланс и непрекъснатост на производствения процес, с каквито плюсове не могат да се характеризират зелените алтернативи – вода, вятър и слънце, а само биомасата и зеленият водород. Разковничето да имаме енергетика, на която да разчитаме за собственото си потребление, а защо не и за износ, както е в момента, е в диверсифициране или в осигуряване на балансиран микс в производството“, каза Спасов.

ТЕЦ „Бобов дол“ е най-близо до зеления преход

от всички централи в България, но реализирането на подготвените проекти ще отнеме години и огромни инвестиции. Според инж. Спасов централата е заложила на диверсифициране на горивния микс – природен газ, зелен водород, биомаса и биогаз в планирането за постигане на зелена трансформация. За собствени нужди за производство на водород ще бъде из-

ТЕЦ „Бобов дол“ – от капана на кафявата енергия до устойчива централа на бъдещето

ТЕЦ „Бобов дол“ е най-близо до зеления преход от всички централи в България, но реализирането на подготвените проекти ще отнеме години и огромни инвестиции.

граден един от най-големите фотоволтаични паркове у нас и батерийно стопанство за съхраняване на енергията.

Европа иска ускоряване на зеления преход и по още една причина, а тя е постигане на енергийна независимост от Русия предвид войната, която води с Украйна. ЕС работи с международни партньори за осигуряване на спешната нужда от алтернативни доставки на газ, нефт и въглища.

„Докато работим за бъдещето и постигане на произ-

водство на чиста енергия, не бива да бягаме от собствения ресурс на изкопаеми горива, който имаме. След началото на войната редица европейски държави отвориха вече затворени въглищни централи, защото енергията стана дефицитна стока и защото енергийната независимост е важна за всяка икономика“, казват от централата.

ТЕЦ „Бобов дол“ е централа от национално значение по отношение на енергийната сигурност, заедно с АЕЦ „Козлодуй“ и комплекса в „Мари-

Балансът между въглища и зелена енергия е въпрос на национална сигурност

ца-изток“. Тя обаче е изключително значима и регионално.

И днес директно заетите са над 1000, а още толкова са ангажираните от партньорски фирми за обезпечаване на работния процес. С реализиране на зеления преход

около централата съвсем естествено ще се формира индустриален парк

Множество малки производители ще бъдат привлечени от удобната локация – 1 час от София по магистрала и достъпа до евтина и сигурна енергия. Това означава развитие и облагородяване на региона.

„Даваме си сметка, че бъдещето е на зелената енергия и работим час по-скоро да постигнем нулево въглеродно производство. Освен че сме много напреднали с проектите за това и вече имаме разрешение за първия етап от проектите, по отношение на внедряването на природен газ

дори имаме сключено споразумение за технологично обезпечаване с голяма американска компания. Това не означава да обърнем гръб на въглищата още сега. За намаляване на емисиите използваме обогатено гориво, което е с по-висока калоричност и по-малко емисии, използваме и примес от биомаса пак по същите причини. С нейна помощ допълнително намаляваме въглищата като суровина. Отказът от въглища, преди да имаме готовност, би застрашило националната енергийна сигурност, би нанесло щети на икономиката и би се отразило и на сметките на хората, които и бездруго изнемогат да ги плащат. Балансът между предизвикателствата на бъдещето в лицето на чистата енергия и настоящето е важен за България и по отношение на енергийната независимост, към която се стреми Европа с плана „Реп-пауър“. Ние вярваме в начертаните цели за сигурна и устойчива енергия на достъпни цени и смятаме, че точно това е пътят, по който ТЕЦ „Бобов дол“ вече върви“, казва още изпълнителният директор на централата Любомир Спасов.

Само за последните 2 години, през които поема тази дължност, доказва, че с опитен и амбициозен екип и най-високите цели са стъпки, които могат да бъдат извървени. От централа в капана на кафявата енергия с всеки изминал ден ТЕЦ „Бобов дол“ се превръща в устойчива централа на бъдещето.

Вашият доверен партньор – с ново име

“Електрохолд Продажби” АД е правопреемник на “ЧЕЗ Електро България” АД. След представянето на новата идентичност в края на април, дружеството разкрива плановете си за дигитализация и инвестиции в България.

Новата бранд идентичност отразява мисията на Електрохолд – динамично развиваща се компания, която осигурява енергия, инвестира в дигитализация и модернизация на услугите си и работи за подобряване качеството на живот на своите клиенти. Тя пресъздава и ценностите на дружествата от Групата – професионализъм, отговорност, ефективност, стабилност и доверие. През следващите години холдингът ще се фокусира върху развитието на енергийния и застрахователния си бизнес. Застрахователният холдинг на групата – Евроинс Иншурънс Груп АД развива дейност в 13 държави в Централна и Източна Европа, където обслужва 4 милиона клиенти. В България и Румъния е сред лидерите на пазара.

Инвестиции в е-услуги и модернизация

Един от главните приоритети на Електрохолд Продажби е повишаване качеството на услугите и тяхната достъпност за клиентите. Към момента са дигитализирани над 80% от услугите на Електрохолд Продажби и интересът към този начин на обслужване постоянно расте. Над 500 хиляди клиенти използват и електронна фактура. Пестят време, усилия и е достъпна за клиентите по сигурен начин. Електрохолд продължава да инвестира в достъпност и осигурява на клиентите си възможност за обслужване от разстояние.

Като българска компания Електрохолд Продажби продължава да подкрепя българския бизнес, да информира клиентите си за всички новости на енергийния пазар и да подхожда с индивидуални решения за всеки клиент.

Към 21 юни: 4,48 млрд. лв. за компенсации за високите цени. При кого отидоха?

Колко компенсации са изплатени за скъпия ток, газ, парно и вода? С какви суми ще бъдат подпомогнати бизнесът, мрежовите оператори, ВиК дружествата към 1 юли. Какво е числото общо на платените и бъдещите компенсации? Откъде са парите? Тези въпроси загладе в "24 часа" на Министерството на енергетиката. Ето какво ни отговориха:

I. Изплатени компенсации към 21 юни 2022 г.

611 910 лв.

са отишли в Национална компания „Железопътна инфраструктура“

65 992 285 лв.

са за ВиК дружества за високите цени на електроенергията

1 158 166,07 лв.

са получили студенти и докторанти за високите сметки в общежитията

2 359 939 846,85 лв.
са общо платените компенсации към 21 юни 2022 г.

643 388 629,32 лв.

са получили небитови клиенти за разходи за електроенергия

384 305 092,75 лв.

са за компенсации на оператори на електропреносната и електроразпределителните мрежи

264 483 759,71 лв.

за компенсиране на битови потребители на природен газ и на топлофикационни дружества, за скъп газ

II. Бюджет и периоди на програми

Осигурени бюджетни средства: **4 481 925 837 лв.**

Финансови средства по програми за компенсации за цени на енергия (общо **3,305 265 млрд. лв.**)

2, 375 млрд. лв.

За небитови клиенти за разходи за електроенергия за периода 1.10.2021 г. – 30.06.2022 г.,

651 млн. лв.

За оператори на електропреносната и електроразпределителните мрежи (включително НКЖИ) за периода 1.07.2021 г. – 30.06.2022 г.

107 млн. лв.

ВиК дружества: периоди 2021 г. и 1 януари – 30 април 2022 г.

2,665 млн. лв.

Компенсиране на студенти и докторанти: период октомври – декември 2021 г. и 1.01.– 30.04.2022 г.

169,6 млн. лв.

Компенсиране на битови потребители на природен газ и на топлофикационни дружества: период 1.12.2022 г. – 31.05.2022 г.

Допълнително, по бюджета на Министерството на енергетиката постъпиха и **1 176 660 837 лв.** от Националната електрическа компания. Това са възстановени средства от предоставен заем за разплащане на НЕК с „Атомстройекспорт“ по делото за оборудването за АЕЦ „Белене“. Средствата са възстановени от Министерството на енергетиката в националния бюджет.

Забележка. Компенсации за юни 2022 г. се заявяват и изплащат през юли.

III. Източник на средства

1. Бюджет на Министерството на енергетиката

450 млн. лв.

са одобрени с постановление на Министерския съвет (ПМС) № 355 от 26 октомври 2021 г. от бюджета на Министерството на енергетиката за програма за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия. То е изменено с ПМС № 446 от 16 декември 2021 г. - за сметка на предоставени безвъзмездни средства от АЕЦ „Козлодуй“;

410 млн. лв.

по бюджета на Министерството на енергетиката са одобрени с ПМС № 476 от 30 декември 2021 г. по бюджета на Министерството на енергетиката. Сумите са за компенсиране на разходите на операторите на електропреносната и на електроразпределителната мрежа за закупуване на количествата електрическа енергия, потребена за технически разходи и за изпълнение на Програмата за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия, одобрена с Решение № 739 на Министерския съвет от 2021 г. и изменена с решения № 771 и № 885 на Министерския съвет от 2021 г.

450 млн. лв.

са одобрени по бюджета на енергийното министерство за 2021 г. с ПМС № 475 от 30 декември 2021 г.

1 176 660 837 лв.

са възстановени от Националната електрическа компания в бюджета след решение на МС № 224 от 2022 г. точка 2, с което се изменя ПМС № 1024 от 2016 г.

2. Бюджет на фонд „Сигурност на електроенергийната система“.

Скот Браун

Майкъл Кларк

Георги Самуилов

Ембаргото на ЕС за внос на петролни продукти от Русия сериозно разтърси пазара на горива в цяла Европа. Всяка държава се опитва да намери решение.

България в момента е от малкото късметлии, които имат отсрочка на пълната забрана за внос на руски петролни продукти. Най-важната задача е времето до края на гратисния срок да бъде ефективно използвано за намиране на сигурни алтернативни източници на суров петрол и продукти. Силно конкурентният пазар налага необходимостта от бързи действия, за да могат българските вносители, преработватели и търговци на горива да продължат да работят. Първата компания, която направи реална крачка към

ефективна диверсификация на източниците,

е „Инса ойл“. В началото на юни фирмата обяви създаването на българо-американско дружество с Focal Point Energy (FPE, <https://focalpoint.energy>). Една от основните цели на новия играч на българския пазар е точно диверсификацията, както и увеличаването на капацитета на рафинерията на „Инса ойл“ в Белозем и на завода за биоетанол.

Изпълнителният директор на FPE Винс Тривато не крие амбициите си Insa Oil Inc. да има

съществена роля в енергийните пазари на целия Балкански полуостров

„Това съвместно

Нова българо-американска петролна компания ще покаже качествено различен модел за развитие на енергийния бизнес

предприятие ще играе съществена геополитическа роля в диверсификацията на източниците на гориво в региона на Балканите, а това е ключова цел както на Съединените щати, така и на нашите партньори в Европейския съюз“, казва Тривато.

Доскоро той е бил старши съветник на министъра на енергетиката на САЩ и директор на дирекцията за енергийни иновации и пазарно развитие. В това си качество е помогнал на много американски компании да развият технологични проекти и да успеят да привлекат инвестиции за тяхното финансиране, както и да разширят дейността си на пазарите в Европа и Азия. Винс Тривато е с висока степен на експертиза в осъществяването на енергийни проекти на Западните Балкани, до момента е фокусирал дейността си точно в тази посока. Това е един от основните приоритети за развитие на партньорството между FPE и Insa Oil.

Номиниран за представител на FPE в борда на директорите на българо-американската фирма е бившият сенатор Скот Браун. Той е категоричен, че след нападението на Русия в Украйна е належащо Европа да излезе от зависимост-

Insa Oil Inc. е реална крачка към независимост от руски нефт. Потребителите бързо ще усетят ползите

та си от руски енергийни източници.

Другата номинация за съвета на директорите е Майкъл Кларк, който има успешна кариера в правораздателните органи на САЩ и опит на Балканите като аташе по юридическите въпроси в посолството на САЩ в България.

В момента FPE работи усърдно за развитието на енергийни проекти в Близкия изток, Африка, Латинска Америка и в други страни на Балканския полуостров. Компанията е базирана в САЩ и е специализирана в консултации и развитие на проекти в енергийния и инфраструктурния сектор. Експертите й разработват потенциални възможности за инвестиции в целия спектър - от възобновяеми източници до традиционни енергийни проекти в преработка и търговия с горива.

FPE подготвя посещение на представители на Insa Oil в САЩ. Целта е осъществяването на срещи и преговори с фирми, които имат разработени

технологии в сферата на възобновяемите горива,

тъй като новата бъл-

гаро-американска компания планира стартиране на модернизацията на рафинерията в България в най-кратки срокове.

„Време е да престанем само да говорим за диверсификация на енергийните източници в България и да пристъпим към действие“, казва управителят на „Инса ойл“ Георги Самуилов. Пазарът е достатъчно конкурентен, а последните събития с ембаргото на ЕС катализират необходимостта от навлизането на нови инвестиции като например партньорството на „Инса ойл“ с FPE. То ще осигури на българската петролна компания достъп до търговската мрежа и до алтернативни източници на горива. След завършване на проектите за модернизация българските потребители

ще бъдат впечатлени от високото качество

на горивата, което е една от най-важните характеристики за „Инса ойл“, коментира Георги Самуилов.

Фокус в проекта на Insa Oil Inc. ще бъде разработката и въвеждането на произ-

водство на горива от възобновяеми източници. В момента се подбират подходящи американски технологии, които позволяват чрез хидрогениране на мазнини - растителни или отпадни от друго производство, да се добиват горива с изключително високо качество.

Въвеждането на този вид дизел в България има редица предимства: намаляване на емисиите от парникови газове и фини прахови частици. Прилагането на технологията ще изведе страната на

по-високо ниво в грижата за околната среда

и във възможността за преработка на отпадни продукти от други производства. FPE разполага с експертиза за развитието на най-високо технологично ниво за осъществяване на този проект в България.

От американската компания не крият, че са избрали „Инса ойл“ след задълбочено проучване за потенциала ѝ на енергийния пазар.

Българската петролна компания управлява

втората по големина рафинерия в България

Тя е разположена в Белозем и има една от най-модерните лаборатории за проследяване на качеството на продукта. В резултат на партньорството с FPE от рафинерията се надяват, че ще започнат

производство и на бензини и авиационни горива

Сега „Инса ойл“ оперира средно с 1 000 000 метрични тона гориво. Нейни клиенти са едни от най-големите частни фирми и много държавни институции.

Освен рафинерията Insa oil управлява верига бензиностанции в цялата страна (<https://insaoil.bg>).

Новосъздадената българо-американска петролна компания е силно амбицирана да покаже качествено нов модел на развитие на енергийния бизнес в България. От компанията вярват, че партньорството работи за енергийната сигурност на страната и е реална крачка към независимостта от доставки на руски петрол.

Insa Oil Inc. има потенциала да се превърне в лидер в региона, а ползите, които ще дойдат заедно с диверсификацията, ще бъдат усетени бързо и от крайните потребители.

11 реформи, за да влязат пари в енергетиката

Петте милиарда лева европейски пари за енергетиката от Националния план за възстановяване и устойчивост ще бъдат инвестирани в проекти за зелена енергия и енергийна ефективност, но само срещу 11 реформи. Някои от тях са съществени и рискови - като либерализацията на електроенергийния пазар и излизането на битовите потребители на него, премахването на квотите електроенергия за домакинствата, както и затварянето на възлищните централи до 2038 г.

Какво предвиди правителството

Реформа 1

Създаване на Национален фонд за декарбонизация (банка за енергийна ефективност)

■ Фондът ще подпомага крайни потребители на енергия за инвестиции в енергийна ефективност с безвъзмездна финансова и техническа помощ, съчетана с финансови инструменти. Предвижда се техническата помощ за кандидатите чрез обслужване на едно гише. Очаква се включване на местните банки или финансови институции за съфинансиране. Предвидено е фондът да заработи през първото тримесечие на 2023 година.

Реформа 4

Разработване на механизъм за финансиране на проекти за енергийна ефективност и възобновяеми източници заедно със сметките за енергия

Реформа 7

Национална пътна карта за развитие на водородните технологии и механизмите за производство и доставка на водород

Нормативни промени за развитието им и механизми за производство и доставка.

Реформа 10

Декарбонизация на енергийния сектор

■ Намаляване на въглеродните емисии от производството на електроенергия с 40% през 2025 г. спрямо изходните нива от 2019 г.

■ Предвижда се ясен план за постепенно премахване на централите на възлища до 2038 г. и ще има регулаторен таван за техните емисии на въглероден диоксид, приложим от 1 януари 2026 г. Планира се финансиране на мерки за социално-икономическите последици, които да са в съответствие с мерките, предвидени във Фонда за справедлив преход.

■ Намаляването на емисиите на въглероден диоксид ще обхваща централите, работещи на възлища. Това са ТЕЦ „Марица 3“ ЕАД, ТЕЦ „Марица-изток 2“, ТЕЦ „Бобов дол“, „AES ЗС Марица-изток 1“, ТЕЦ „Контур-Глобал Марица-изток 3“, ТЕЦ „Брикел“, ТЕЦ „Република“, ТЕЦ „Русе-изток“ и „Топлофикация Сливен“.

■ Създава се сържовно предприятие „Конверсия на възлищни региони“.

То ще е към Министерството на енергетиката, като на него се предоставят терени и съоръжения на възледобивни или енергийни дружества - сържовна собственост, заедно с прилежащата инфраструктура и земята към тях за осъществяване на дейностите по рекултивация. Предприятието планира ландшафтното и инфраструктурното развитие, подготвя терените и модернизацията на инфраструктурата, така че да съответстват на нуждите от нови дейности в контекста на създаване на икономическа зона в комплекса „Марица-изток“. Предприятието ще наема работници и служители, освободени от мините.

Реформа 2

Улесняване и повишаване на ефективността на инвестиции в енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради

Предстоят промени в Закона за управление на етажната собственост за:

регламентиране на професионалното управление на етажната собственост в многофамилни жилищни сгради. Дава се възможност за учредяване на банкова сметка на етажната собственост, за да се улесни кандидатстването на собствениците за колективни кредити пред различни финансови институции.

Реформа 5

Обслужване на едно гише

■ Пилотно създават 6 териториални звена за „обслужване на едно гише“, а в 24-месечен срок ще бъдат покрити всички 28 области на територията на страната. Финансирането е от бюджета. Цели се намаляване на административната тежест, подпомагане на гражданите и бизнеса с информация, техническа помощ и съвети за енергийна ефективност.

Реформа 8

Либерализация на пазара на електрическа енергия

Това е една от най-рисковите реформи.

1. Премахва се ролята на НЕК като обществен доставчик и на квотите за регулиран пазар. Това означава, че НЕК няма да прави микс от електроенергия за битовите потребители, както и че централите няма да предоставят ток на НЕК и оттам на домакинствата. Има риск от поскъпване на електроенергията за домакинствата, тъй като доставчиците им ще трябва да купуват тока от свободния пазар.

2. Договорите за закупуване на електроенергия на ТЕЦ „Марица-изток 1“ (AES) и „Марица-изток 3“ (ContourGlobal) изтичат съответно през 2024 и 2026 г. Не се предвижда да бъдат продължени.

3. Предвиждат се реформи на балансиращия пазар.

4. Реализиране на проект за пазарно обединение „в рамките на геня“ на българо-гръцката граница в края на 2022 г.

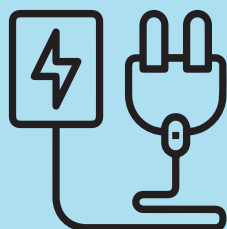
5. Либерализация на пазара на ток на дребно до края на 2025 г.

Ще става на 2 стъпки:

■ записване в законодателството на критерии за идентифициране на енергийни бедни и енергийно уязвими;

■ поетапен преход към либерализация до 31 декември 2025 г. чрез постепенно премахване на регулираните цени за битови клиенти. В два последователни етапа (през 2023 и 2025 г.) прекратяване на определянето на енергийни квоти за доставка на регулиран пазар от КЕВР. През преходния период КЕВР ще определя регулирани цени за крайните снабдителни, които ще купуват електроенергията на свободния пазар.

Предвиждат се дигитализация на мрежата на ерепетата и интелигентно измерване на тока. Както и възможност за почасово измерване на енергията.

Реформа 3

Разработване на дефиниция и критерии за „енергийна бедност“ за домакинствата в Закона за енергетиката, за да станат възможни либерализацията на пазара и финансирането на проекти за енергийна ефективност

Реформа 6

Стимулиране на производството на електроенергия от ВЕИ

■ Цели намаляване на административната тежест за инвестициите от възобновяеми източници при инсталиране, свързване и експлоатация на мощностите.

Включва:

■ опростяване на процедурите за лицензиране и издаване на разрешителни за слънчеви и вятърни мощности, включително и за батерии, както и намаляване на срокове за присъединяване към мрежата;

■ да се определят специално предназначени зони за вятърни паркове в съответствие със законодателството за околната среда;

■ опростяване на процедурата за ВЕИ за собствена употреба - покривни фотоволтаици за домакинствата и малки и средни предприятия.

В резултат от нея се очакват 3500 мегавата нови ВЕИ мощности до 30 юни 2026 г.

Реформа 9

Развитие на нисковъглеродна икономика, създаване на комисия за енергиен преход и изработване на пътна карта към климатична неутралност

Реформа 11

Отделят „Булгартрансгаз“ и ЕСО от Българския енергиен холдинг, минават към Министерството на енергетиката. Изпълнението на реформата ще приключи до 30 септември 2024 г.

През 2011 г. SUNOTEC стартира своята дейност като фирма за монтаж на конструкции и модули. Назад във времето фотоволтаичната индустрия е била все още много диверсифицирана: различните задачи в PV проектите са се изпълнявали от различни доставчици на услуги. В посока на динамичното развитие на ВЕИ сектора основателите на компанията Торстен Херферт и Калоян Величков решават SUNOTEC да започне да предлага на своите основни клиенти и услуги в частта по изграждане на електроинсталации.

По-късно към портфолиото на компанията се добавят строителни дейности като изграждане на пътища и огради, прилежащи към съответните обекти.

Днес SUNOTEC е утвърден главен изпълнител в строителството на фотоволтаични системи. Предлага пълен набор от услуги в рамките на проекта и в допълнение доставя всички необходими компоненти.

Едно от основните предимства на това да си главен изпълнител, както е в SUNOTEC, е, че

компанията управлява целия процес по проектите

и разчита изцяло на собствени екипи от специалисти - от инженери до механици, които преминават през вътрешна система за обучение.

За да подобри в бъдеще качеството на предлаганите услуги, през 2021 г. се създава собствен отдел по контрол на качеството - независимо звено в групата на SUNOTEC. Това е гаранция за прозрачност и покриване на високи нива на стандарти, кореспондиращи с всички международни норми, по които е сертифицирано дружеството.

SUNOTEC предлага 24/7 мониторинг и поддръжка, използвайки най-съвременни технологии, които могат да предвидят аварии и прекъсвания. При това се прави задълбочен и критичен анализ на неизправностите, базиран на точни данни.

При изграждането на мащабни фотоволтаични инсталации машинният парк също е важен фактор за навременното изпълнение на проектите: SUNOTEC разполага с подходящите машини за работа. Със своите 159 строителни и сондажни машини компанията е в състояние да планира и изпълни всички проекти максимално ефективно, както и да спазва заложените крайни срокове. SUNOTEC изпълнява про-

SUNOTEC -

Вашият главен изпълнител в строителството

екти в цял свят и към март 2022 г. има инсталирана мощност от 4,3 GWp. и над 300 завършени до ключ фо-

товолтаични парка.

Като част от стратегия за развитие SUNOTEC създава собствен инженерингов

отдел в София и Берлин. По този начин компанията ще може да предложи пълен обхват от EPC услуги. В България SUNOTEC е избран за EPC партньор в 4 проекта с общ капацитет 160 MWp+.

Днес SUNOTEC се управлява от Калоян Величков и Бернхард Зухланд и

оперира в 16 държави на 4 континента

Със своите 880 служители компанията е със седалище както в Берлин/Германия, така и в София.

Като международна компания, чиито сърце и корени са в България, SUNOTEC инвестира не само в хората, но и в децата и спорта и с гордост подкрепя българския волейболен клуб „ЦСКА София“ и футболния клуб „Академия Мургаш“ в Елин Пелин, предоставяйки възможности на младите хора да се насладят на ползите от спорта и играта.

През 2021 г. офисът в София се премества в Бизнес център „Гора“, който притежава най-високия сертификат за устойчивост – LEED Platinum – и номинация за „Сграда на годината 2020“ в категория „Сгради с елементи на зелена архитектура и иновации“.

www.sunotec-group.com

YOUR GENERAL CONTRACTOR IN CONSTRUCTION

- Основана през 2011 г.
- Изпълнителни директори: Калоян Величков и Бернхард Зухланд
- Седалища в Берлин/Германия и София/България
- 880 служители
- 4.3 GWp инсталирани мощности
- Сертифицирана по: ISO 9001:2015 Системи за управление на качеството, ISO 14001:2015 Системи за управление по отношение на околната среда, ISO/IEC 27001:2013 Системи за управление на сигурността на информацията, ISO 45001:2018 Системи за управление на здравословните и безопасни условия на труд от „Тюф Рейланд България“ и работи под престижната немска акредитация DAKKs, което е гарант за високо ниво на управление.

ХРИСТО НИКОЛОВ

Ако в България се санират 60% от съществуващия жилищен сграден фонд и 17% от нежилищния, това ще доведе до спестяване на 7329 гигаватчаса енергия годишно. Това е горе-долу половингодишното производство на двата блока в АЕЦ „Козлодуй“, или толкова ток, колкото произвеждат всички останали базови въглищни централи у нас. Или, да речем, всички топлофикации.

Освен това практическата липса на тази енергия, която няма да е нужна за отоплението на тези сгради, ще намали емисиите от парникови газове с 3,2 млн. тона.

Тези изчисления са направени в приетата миналата година национална стратегия за подпомагане на обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради.

Цифрите, разбира се, вече трябва да се гледат по-внимателно, защото когато върху документа се работеше, още не беше започнал лудият танц на енергийните цени на борсата. Днес всички тези спестявания могат да се умножат по две, за да се прецени целият ефект, който ще има върху енергетиката подобряването на топлоизолацията на сградите. Както и върху икономиката изобщо, защото подобни мащабни действия

създават цял нов бизнес

Само новоразкритите работни места, свързани със санирането, се очаква да бъдат към 17 600, а допълнителният годишен ръст на БВП само до 2030 г. ще бъде от порядъка на 557 млн. лв., което към момента е около 2% от актуалния годишен БВП на родната икономика. Или целият бюджет за отбраната, ако решим да го мерим по този начин.

За самите граждани, които живеят в тези сгради, безспорно санирането е много благоприятно. Повишаването само с една степен на нивото на топлоизолация на жилищен блок

веднага води до 30-40% намаление на сметките за отопление

Ако се вложат малко повече пари и блокът постигне клас С по енергийна ефективност, това вече намалява разходите за отопление и осветление с близо 60%.

Санирането на сградите продължава с финансиране по плана за възстановяване, но собствениците вече ще трябва да осигурят вероятно 20% от необходимата сума.

Санирането спестява енергия за €40 млрд., но няма да е безплатно

Ефектът от мащабното топлоизолиране на сградния фонд се измерва на 30-40 млрд. евро

Освен че при сегашните цени на тока и парното това е голямо облекчение, стойността на тези жилища се покачва с около 10-15%.

Има и многобройни положителни ефекти от санирането върху публичните финанси, например от спестените разходи за енергийни помощи за бедните, от спестените разходи за болнична помощ заради подобреното качество на въздуха и на климата в помещенията. Всички преки и косвени ефекти от санирането са изчислени на между 30 и 40 млрд. евро за целия период на действие на стратегията, която е писана с хоризонт до 2050 г.

Разбира се, разходите също не са малко

Само за санирането на толкова много жилищни сгради например са необходими по около 257 млн. лв. всяка година от сега до 2025 г., по над половин милиард лева всяка година до 2030 г. и след това по около 1 милиард лева годишно до 2050 г., което прави този разход към 25 млрд. лв. общо.

При това е направено уточнението, че инвестициите може да излязат с около 30 на сто повече заради съпътстващи разходи, които няма как да се изчислят за такъв

дълъг период от време.

Освен това и тези цифри са писани, преди строителните материали да поскъпнат със средно 40%, така че би било уместно и предстоящите разходи да се увеличат с толкова.

Но ако нещата с програмни документи като стратегията звучат мащабно, действителността поне засега не е толкова мажорна.

В проекта за саниране на жилищни сгради по националния план за възстановяване се предвиждат 1,4 млрд. лв. с ДДС. Така че обещанието, което получаваха онези близо 3000 сдружения на собственици, които кандидатстваха по-

следни и за тях не стигнаха двата милиарда лева по националната програма на ГЕРБ блоковете им да бъдат санирани напълно безплатно, най-вероятно няма да стане. Те ще трябва да доплатят поне 20% от разходите.

Те ще трябва да поемат и разходите за техническо и енергийно обследване на сградата, каквито задължително се правят, преди да се сложи цялостна топлоизолация.

Едно техническо обследване на жилищна сграда в момента струва между 6 и 8 лв. на квадратен метър, а енергийното - между 3 и 4 лв. Грубо пресметнато, за един стандартен панелен блок с 6 входа и на 8 етажа тези обследвания и проектът за самото саниране ще струват по около 1000 – 1200 лева на апартамент. Идеята първоначално е била кандидатите да платят тези разходи и ако ги одобрят, след санирането те да им бъдат възстановени от средства, които се намерят извън плана за възстановяване.

Само че това не е много сигурно. Освен това резултатите от техническото обследване например имат трайност 3 години. Ако дотогава не се изготви проект и сградата не се топлоизолира, това обследване трябва да се прави наново.

Освен това кандидатите само дотук са над 3000 блока. Националната програма успя с близо 2 млрд. лв. да санира досега 2022 блока по цените от 2016-2019 г. Оттогава строителните материали поскъпнаха средно с 40% и на практика парите от плана за възстановяване и устойчивост

няма да стигнат за всички сгради, които вече имат регистрирани сдружения

на собствениците и са с едни гърди напред в надпреварата.

Другите тепърва трябва да провеждат общи събрания със съседите си и ако постигнат съгласие между собствениците на поне 67% от идеалните части в блока, да регистрират сдружение. Това в идеалния случай отнема поне един месец.

Хората, за които не достигнаха пари по предишната програма, ги чака обаче още една неприятна изненада - ще трябва да кандидатстват отново, тъй като става дума за съвсем различни програми. По Плана за възстановяване и устойчивост целта е сградите да придобият клас С на енергийно потребление, а не по-ниския В, заложен в националната програма по времето на ГЕРБ. Това, от една страна, означава, че разходите за саниране ще са по-големи от преди не само заради инфлацията, а и защото се влагат материали от по-висок клас.

Председателят на ЕК Урсула фон дер Лайен е сред инициаторите на пестенето.
СНИМКА: РОЙТЕРС

Мерки в ЕС след войната – пестене и зелена енергия

Удвоява се целта за фотоволтаици

С началото на войната в Украйна през март Европейският съюз спешно състави план REPowerEU. Целта му е бързо да се намали зависимостта ни от руски изкопаеми горива чрез ускоряване на прехода към чиста енергия и обединяване на усилията за постигане на по-устойчива енергийна система и истински енергиен съюз.

REPowerEU предлага допълнителен набор от действия:

- ✓ икономии на енергия;
- ✓ диверсифициране на доставките;
- ✓ бързо заместване на изкопаемите горива чрез ускоряване на прехода на Европа към чиста енергия;

✓ интелигентно съчетаване на инвестиции и реформи.

Държавите членки могат да се възползват от мерки за подкрепа - намалените ставки на ДДС за високоефективни отоплителни системи и за изолиране на сгради, както и други мерки за ценообразуване на енергията, които насърчават преминаването към термпомпи и закупуването на по-ефективни уреди. Препоръчва се фокусиране върху уязвимите домакинства, които са затруднени да плащат сметките си.

Комисията ще публикува по-късно тази година насоки за актуализирането от държавите членки на техните национални

планове „Енергетика - климат“ през 2024 г.

От няколко месеца ЕС работи с международните партньори за диверсифициране на доставките на газ. Дава се за пример, че на 5 май ЕК и България са създали първата регионална работна група като част от платформата на ЕС за закупуване на енергия и в координация със съседните държави от Югоизточна Европа. Това можело да доведе до търсене от около 30 - 70 млрд. куб. м в краткосрочен план.

Комисията ще обмисли законодателни мерки, които да изискват такова диверсифициране с течение на времето.

До този момент обаче реални резултати от подобно обединено търсене няма.

ЕК предлага целта за енергията от възобновяеми източници да бъде увеличена на 45% до 2030 г. в сравнение с 40% в „Подготвени за цел 55“. Така ВЕИ мощностите ще достигнат 1236 гигавата до 2030 г. в сравнение с 1067 до 2030 г., както се предвиждаше.

Слънчевите фотоволтаични системи са една от технологиите, които се внедряват най-бързо. Ето защо ЕК определя в плана REPowerEU цел за над 320 гигавата новоинсталирани фотоволтаични мощности за слънчева енергия до 2025 г., което е над два пъти повече от сегашното равнище, и почти 600 гигавата до 2030 г.

В над 50 държави в цял свят една българска компания доказва вече 32 години качествена работа, устойчивост в бизнеса и коректност в партньорските отношения.

Дейността на Ай Пи Ес е разработване и производство на токозахранващи системи (инвертори, зарядни системи, софтуер за управление), както и инженеринг на цялостни решения за електрозахранване от конвенционални и ВЕИ енергоизточници със съхранение на енергията в батерии.

От 32 години на пазара, компанията има работещи инсталации в 58 държави, като доставя своите системи и решения за частни и държавни клиенти.

Приложенията включват автономно електрифициране на домакинства, цели жилищни райони и земеделски площи. Електрифициране на критична инфраструктура за секторите „Телекомуникации“, „Отбрана“, интеграция на ВЕИ системи за съхранение на енергията за мрежов баланс, както и интеграция на ВЕИ за целите на декарбонизация за сектор „Нефто- и газодобив“.

Ай Пи Ес произвежда системите в България, като предоставя и пълно гаран-

32 г. устойчивост и гарантирано качество

Ай Пи Ес – българският производител на ВЕИ захранващи системи, които оцениха в 58 държави

Компанията предлага обслужване и сервиз в България, 15 г. удължена гаранция, цялостни решения с батерии

ционно и извънгаранционно обслужване в свои сервизни бази и със собствени екипи. За сигурността на своите

клиенти предлага и възможност за пълнен мониторинг с време на реакция до 4 часа. Търговското наименование

на технологията за електрифициране е EXERON. Разработена е изцяло от собствен отдел за научноиз-

следователска и развойна дейност. Технологията е патентована в САЩ, ЕС, Австралия и Близкия изток. Отличава се с удължен експлоатационен живот от 20 г., напълно необслужваема и с висока ефективност. Приложима е в диапазон от 2 kW до няколкостотин MW. Работи с всички видове фотоволтаични модули, както и акумулаторни батерии от типа литиево-йонни, оловно-киселинни, никел-кадмиеви, в зависимост от конкретното приложение.

Ключови проекти, изпълнени от Ай Пи Ес в последните години, са:

Умна мрежа за електрифициране на жилищен квартал в САЩ

Автономно захранване на газови кладенци в Саудитска Арабия

Многобройни жилищни и индустриални обекти в България

За компанията:
www.ips-group.net
За технологията:
www.exeron.com

5,1 млрд. лв. европейски пари във ВЕИ, батерии, геотермална енергия, водород, умни мрежи

5,1 млрд. лв. са европейските инвестиции, предвидени в Националния план за възстановяване за нисковъглеродна енергетика - за проекти за ВЕИ, водород, геотермална енергия, умни мрежи и енергийна ефективност. Те ще бъдат усвоени само ако се направят тежки и рискови реформи, които да трансформират енергетиката на България.

■ Инвестиция 1: 2,475 млрд. лв. за енергийна ефективност в жилищата и сградите в България.

(От тях 1,807 млрд. лв. за сметка на Механизма за възстановяване с период на изпълнение 2022-2026 г.)

Първият транш от 1,4964 млрд. лв. отива за енергийна ефективност в жилищните сгради в страната. (1,1895 млрд. лв. е за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост, а националното съфинансиране - 306,9 млн. лв. От тях 70,6 млн. лв. се осигуряват от сдруженията на собствениците, а от сържавния бюджет - 236,3 милиона лева.)

Жилищните сгради са в две групи.

За тези, които са в първата, се предвижда 100% безвъзмездно финансиране на сдруженията на собствениците. Критерият е да са кандидатствали до март 2023 г.

■ Инвестиция 2: Програма за финансиране на единични мерки за ВЕИ в еднофамилни и многофамилни сгради

Общият ресурс е 240 млн. лв (140 млн. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост и 100 млн. лв. национално и частно съфинансиране) с период на изпълнение 2022-2025 г.

■ Инвестиция 4: Дигитална трансформация и развитие на информационните системи и системите реално време на Енергийния системен оператор

Общият ресурс е 611 млн. лв. (370 млн. лв. за сметка на Инструмента за възстановяване и устойчивост и 241 млн. лв. собствено съфинансиране) с период на изпълнение 2021-2026 г.

Целта са умни мрежи и умно управление в реално време, което ще позволи присъединяване и управление на възобновяеми източници.

■ Инвестиция 7: Използването на геотермална енергия за производство на електрическа и топлинна енергия

Общият ресурс е 343 млн. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост с период на изпълнение 2022-2026 г.

Ще се актуализира информацията за геотермалния потенциал в страната и изготвяне на проектно решение за пилотна система за използване на геотермална енергия за комбинирано производство на 10 мегавата електричество и 30 мегавата топлинна енергия. Постава се цел за обучение на специалисти в съвременни екотехнологии за чиста енергия и на специализирана лаборатория в университет за изследване и обучение за комбинираните системи за геотермална енергия.

В какво ще се вляят парите

Във втората група безвъзмездното финансиране е 80%, самоучастието на собствениците е 20 на сто. То е за сдружения, кандидатстващи от април 2023 г. до декември 2023 г.

Вторият и третият транш на инвестицията е за мерки за финансиране за енергийно обновяване на нежилищни сгради, включително обществени сгради и сгради в областта на производството, търговията и услугите, както и в туризма. Допустимите получатели на финансиране по третия компонент са микро-, малки, средни и големи предприятия на територията на цялата страна. Безвъзмездната помощ е най-много 50%. Планираният ресурс е 617,7 млн. лв. за сметка на Механизма за възстановяване и устойчивост, което е допълнено от национално и частно съфинансиране.

■ Инвестиция 3: Енергийно ефективни общински системи за външно изкуствено осветление

Общият ресурс е 180 млн. лв., от които 149 млн. от Механизма за възстановяване и устойчивост и 31 млн. лв. национално съфинансиране под формата на разходи за ДДС, с период на изпълнение 2022-2025 г.

■ Инвестиция 5: Подпомагане на пилотни проекти за производство на зелен водород и биогаз

Общият ресурс е 136,9 милиона лева (68,5 млн. лв. от Инструмента за възстановяване и устойчивост и 68,5 млн. лв. частно съфинансиране) с период на изпълнение 2022-2026 г.

■ Инвестиция 6: Схема в подкрепа на изграждането на минимум 1400 мегавата ВЕИ и батерии

Общият планиран ресурс е 2,0067 млрд. лв. (668,9 млн. лв. са от Механизма за възстановяване и устойчивост и 1,3378 милиона лева частно финансиране) с период за изпълнение 2022-2026 г.

Схемата е част от амбициозната цел за въвеждане в експлоатация на минимум 3,5 гигавата нови мощности за производство на електрическа енергия от възобновяеми източници до 2026 г.

Планирани са пет тръжни процедури, иницирани от Министерството на енергетиката на всеки шест месеца, всяка за предоставянето на поне 285 мегавата капацитет за ВЕИ за всеки период.

Иска се батерията да има капацитет за продължителност от поне 4 часа и мощност поне 30% от общия капацитет на ВЕИ съоръжението. Изграждането на първите 285 мегавата ВЕИ централи може да започне през февруари 2023.

■ Инвестиция 8: Национална инфраструктура за съхранение на електрическа енергия от ВЕИ (RESTORE). Това е проектът за големите батерии за съхранение на 6000 мегаватчаса ток от ВЕИ.

Общият планиран ресурс е 1,562 млрд. лв. от Механизма за възстановяване и устойчивост с период на изпълнение 2022-2026 г.

Съоръженията (състоящи се от акумулатори, инвертори, трансформатори, силова електроника/интелигентни електронни устройства и управляваща автоматика) ще бъдат стратегически разпределени равномерно на територията на България, в близост до възобновяеми генериращи мощности.

Операторът/операторите на батериите няма да участват на енергийния и балансиращия пазари а ще осигуряват равнопоставена и недискриминационна възможност на производителите на зелена енергия да я съхраняват. Съоръженията може да се дават под "наем" по стандартизирани условия и графици.

Ако в Европейския съюз за една година намалим средната температура на отоплението само с 2 градуса, това е еквивалент на цялата доставка на „Северен поток 1“. И това показва силата на енергоспестяването и енергийната ефективност. Това повтаря от началото на войната в Украйна председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен. Последно преди няколко дни на срещата на върха в Брюксел тя отново направи това сравнение, но тъй като е лято, призова европейците да повишат температурата на климатиците си с 2 градуса.

Мярката за икономии е най-лесното и най-бързото нещо, което може да се предприеме, докато се правят инвестиции в инфраструктура - за свързване на газовите мрежи, нови терминали за втечен газ, за трансгранични електропроводи и т.н.

„Енергийната ефективност и спестяването на енергия играят важна роля“, заяви председателята на ЕК и добави, че през първото тримесечие на тази година Европа е намалила доставките на руски газ с 30%.

На последния Европейски съвет решихме, че трябва да обмислим цялостна реформа на пазара на електроенергия в средносрочен и дългосрочен план, продължи Фон дер Лайен.

Само преди няколко дни - на 24 юни, германският министър на

По-топло
вкъщи през
лято с 2°
ще икономиса
газ колкото
доставките
по „Северен
поток 1“.

Рецепта срещу руския газ – 2° по-студено ВКЪЩИ

икономиката Роберт Хабек направи изненадващо признание пред „Шпигел“, че от началото на войната в Украйна се къпе много

по-бързо, за да пести енергия. „Придържам се към препоръките, които моето министерство отпрати. Значително ограничих

Спестяванията са спешните мерки, които дават бърз резултат, докато се направят инвестициите в мрежи и терминали за втечен газ

времето, през което си вземам душ“, отговори Хабек на въпрос как лично той пести енергия в ежедневието си.

След намалените доставки на природен газ от „Газпром“ на 23 юни Германия задейства втората фаза на тристепенния си план при газови кризи. Няма обаче да се прибегне до клауза, която позволява на компаниите за комунални услуги да прехвърлят на клиентите нарастващите разходи, съобщи Ройтерс.

Втората фаза на повишена готовност е разработена за ситуации, при които правителството отчита висок риск от дългосрочен недостиг на снабдяването с газ. Теоретично тя дава възможност доставчиците на комунални услуги да прехвърлят по-високите цени към индустрията и домакинствата, като по този начин понижат търсенето.

От 16 юни „Газпром“ намали доставките за Германия, Франция, Италия и Чехия. **(24 часа)**

Спестете от разхода
си за ток

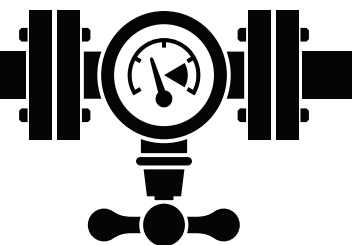
Виж
тук

ProCredit Bank

Хроника на газовите турбуленции

Началото на газовите турбуленции беше през юли миналата година. Трендът нагоре у нас стартира с цена от 49,94 лева за мегаватчас, за юни е 141,36 лв.

За същия този период на нидерландската борса TTF котировките варираха от 22 до пиковите 207 евро на 7 март, след което последва поевтиняване до под 90 евро, но от средата на юни посоката отново е нагоре - до 127 евро.

При постановвяването на цените на газа от КЕВР в последната една година постоянно беше казвано, че те са значително по-ниски от тези на борсите в Европа, а на българските потребители са спестени 1 млрд. лв.

Поскъпването на газа преди войната в Украйна е заради намалени доставки на руски газ и непълни газови хранилища в Европа.

За юни на терминал в Турция бяха доставени два танкера, за които съобщиха след визитата си в САЩ премиера Кирил Петков, така че месец юни бе осигурен.

В Европа газовото напрежение се нагнетява, след като руската компания намали количествата за Германия, Италия, а оттам и за Франция. Спрян бе газът на Дания и Нидерландия.

На 29 януари енергийният министър Александър Николов смени целия борд на директорите на „Булгаргаз“ с мотив, че са отказали пълните количества газ от Азербайджан и така не са намалили цените на газа. На шефското място вместо Николай Павлов застана Людмил Йорцов, който дойде от търговеца на газ "МЕТ енерджи", което бе повод за скандали дори след спирането на руския газ.

Правителството и „Булгаргаз“ спасяват ситуацията. Дори с по-високи цени за месец май газът не спря. Купува се втечнен газ на спотови пазари.

Осигурен е като че и юли - с танкер при „Ревитуса“, което е 1/3 от потреблението, с азербайджански газ и с опитите на „Булгаргаз“ да купи на борсата „Газов хъб Балкан“ останалите количества.

На 24 февруари 2022 г. министерството на отбраната на Руската федерация обяви „специална военна операция“ на територията на Република Украйна. **Започна войната.**

Няколко дни след това, в началото на март, цените на газа реагираха и гонеха рекорд след рекорда. **На лондонската борса котировките достигнаха 2400 долара за 1000 куб. м, а априлските фючърси на нидерландската борса TTF се повишиха до 2391 долара за 1000 куб. м, или 212 евро TTF за мегаватчас.**

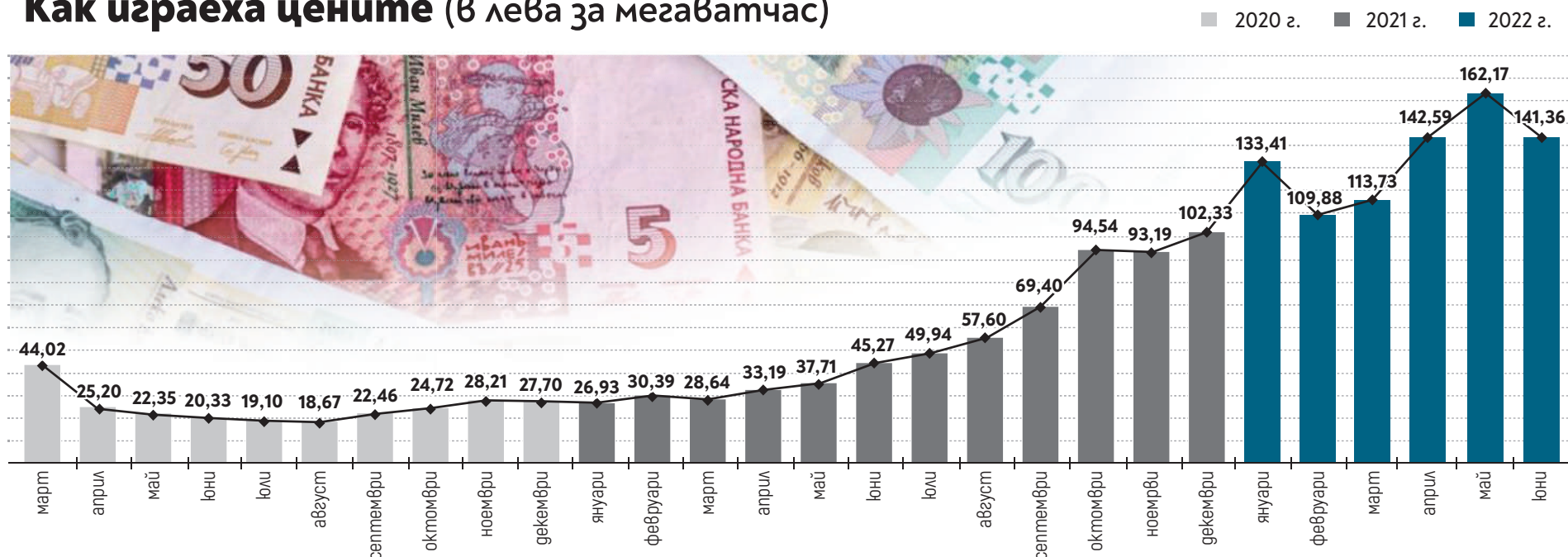
У нас газът за март беше с цена от 113,73 лв., а през април - 142,59 лв., безспорно по-ниски от европейските борси въпреки войната.

През целия период на високи цени на газа стоеше неотменно въпросът - **кога най-после, след 12 г., ще бъде завършена газовата връзка с Гърция**, по която страната ни да получава газ от Азербайджан, за който има дългосрочен договор за 1 млрд. куб. м на година. **В момента се получават малки количества през Сидерокастро-Кулата.**

На 27 април „Газпром експорт“ спря доставките на газ за България въпреки дългосрочния договор, който е до края на годината. Това стана, след като „Булгаргаз“ отказа да открие сметка в Газпромбанк в рубли. Страната ни заедно с Полша и Финландия бяха първите, които трябваше да платят авансово газа с долари, а банката да ги превалутира в рубли. Оказа се, че повечето европейски компании изпълниха изискването на „Газпром“ и продължават да получават руски газ.

Очаква се през юли да бъде пусната газовата връзка с Гърция, по която да се получават 1 млрд. куб. м на година дългосрочно, които са 1/3 от потреблението на страната.

Как играеха цените (в лева за мегаватчас)

Цените на природния газ, определени от КЕВР, са без цени за достъп, пренос, акциз и ДДС

След 18 г. у нас би трябвало да работят 6000 мегавата ВЕИ, което прави 3 атомни централи

18 000 мегавата - толкова достигнаха заявленията за присъединяване на нови ВЕИ мощности, предимно фотоволтаици, в Електроенергийния системен оператор. Това прави 9 атомни централи с размера на АЕЦ „Козлодуй“.

В същото време вече няма преференциални цени. Единственият бонус е, че започнати след 1 януари 2021 г. зелени централи не отчисляват 5% от приходите си във фонд „Сигурност на електроенергийната система“. Което не е малко, тъй като им помага да изплатят инвестицията си.

Ренесансът на зелените централи се обуславя и от това, че соларните панели са 3-4 пъти поевтини в сравнение с преди 10 г. Допълнителен тласък идва от високите цени на тока, които не се очаква да паднат скоро.

Да не забравяме и милиардите, очаквани като грантове по плана за възстановяване за възобновяеми източници с батерии за съхранение на електричеството. Както и целта на ЕК за ускоряване на възобновяемите източници до 2030 г., което да гарантира независимост от енергийни удари като след войната в Украйна.

Изграждането на екоцентрали се очаква да се улесни и от

Сценарий на Електроенергийния системен оператор предвижда през 2030 г. още 1500 мегавата вятърни централи.

облекченията, които гласуваха депутатите за фотоволтаик за собствени нужди. Парламентът промени енергийния закон и въведе уведомителен режим за изграждане на ВЕИ инсталации за лична нужда и с мощност до 5 мегавата. Всъщност новите текстове са в полза основно на бизнеса, който пръв започна да изгражда екоцентрали.

Внесени са и промени в Закона за устройство на територията, с които се облекчават домакинствата. Предвиждат уведомителен режим при инсталирането на

възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) за производство на електроенергия или за затопляне на вода в урбанизирани територии с мощност до 10,8 киловата.

Третата група инвеститори в екологичен ток са компании, които влагат милиони във вятърни и соларни паркове, за да търгуват с произведената електроенергия.

ЕСО е изработил балансиращи модели между ВЕИ, АЕЦ и ПА-ВЕЦ, за да осигури стабилен преход към зелена икономика. В първия, който е до 2030 г., се предвижда да работят 2000 мегавата

в АЕЦ, 1500 мегавата вятърни централи и 4000 мегавата соларни, което прави общо 5500 мегавата вейта и 400 мегавата съоръжения за съхранение на електроенергията. Предвижданията са и за 1200 мегавата въглищни централи.

До 2040 г. според плановете на ЕСО трябва да има 4000 мегавата ядрен ток, въглищната енергетика да падне до 500 мегавата, газовите централи да са 1500 мегавата, а фотоволтаиците се планира да стигнат 6000 мегавата. (24 часа)

Константин Константинов, изпълнителен директор на Българската независима енергийна борса:

До края на 2023 г. не се очакват по-ниски цени на електроенергията

Дългосрочните сделки не са синоним на евтин ток, а търговия с прогнози за високи и ниски цени

- Г-н Константинов, Българската независима енергийна борса отбеляза рекорд на продадена електроенергия с ден на доставка 15 юни - колкото две централи като „Козлодуй“. В осмата година на борсата - как се развиваше търговията и какви са причините за ръста?

- Борсовият пазар в България се развива постепенно и устойчиво. През последните 2 г. тенденцията е за увеличаване на търгуваните обеми. Този успешен 8-годишен път е плод на целенасочените усилия на БНЕБ към подобряване на услугата, на натрупания опит от екипа ни, а и на доверието, с което се ползваме на пазара и у нас, и в региона.

Колкото до конкретния рекорд, предполагам, че в основата му са обединенията на румънската и гръцката граница през 2021 г. в сегмента „Ден напред“. Това прави пазарите по-ликвидни, по-конкурентни и по-прозрачни. Пазарът е по-стабилен и зависи във все по-малка степен от един конкретен участник,

пък бил той и от ранга на АЕЦ „Козлодуй“. На тези две граници има възможност за около 2000 мегавата внос или износ във всеки час на доставка.

- Как се отразиха пазарните обединения с Румъния и Гърция на търговията у нас? И какво предстои?

- Те са в основата на стабилността и ръста на пазара. В последната година се правеха опити да се обвърже повишаването на цените с пазарните обединения, което е спекулация. Мисля, че тази тема е затворена. Пазарните обединения в сегментите „Ден напред“ и „В рамките на деня“ са задължителни за всички държави в ЕС. Те улесняват и автоматизират търговията, като едновременно със сключването на сделките се извършва и разпределянето на трансграничния капацитет. Така за пазарните участници не е необходимо да се явяват на допълнителни

търгове за този капацитет. Но обединенията не променят обема на обмен между отделните пазарни зони. Той се дефинира от физическата свързаност между държавите. Поради това казвахме, че България и Румъния, между чиито мрежи физическата свързаност е на много добро ниво, са пазарно обединени, и още преди фактическото свързване на пазарите да беше факт, се наблюдаваха близки цени.

В краткосрочен план в началото на декември предстои обединението с Гърция в сегмент „В рамките на деня“. БНЕБ е в заключителната фаза на подготовката по въвеждането на 15-минутни продукти на сегмент „В рамките на деня“, която ще бъде финализирана на 1 октомври. Тези продукти заедно с другите мерки ще допринесат за по-пълното интегриране на зелената енергия на пазара. Засега ще се търгуват само на българо-румънската граница.

- Бизнесът иска двустранни дългосрочни договори

за доставка на електроенергия. Ще има ли промени на платформата?

- Промени не се предвиждат, а и не се налагат. Очакваме активизиране на търговията с дългосрочни продукти. Предлагаме широк и разнообразен списък от стандартизирани продукти, които могат да се търгуват в сегмент „Двустранни договори“. Напоследък в публичното пространство се оформя разбирането, че дългосрочните договори са синоним на евтина енергия, но не е така. Търговията с тези продукти е по-скоро търговия с прогнози и очаквания за повишаване или понижаване на цените. Репер е цената на съответния продукт на Европейската енергийна борса, където се търгуват и български фючърси с финансов сетълмент.

- Внесените в парламента промени в енергийния закон предвиждат квоти от електроенергия, която производителите са длъжни да предоставят за двустранни договори. Как ще се отрази това?

- Ако промяната бъде приета, очаквам изкуствено и непазарно „прехвърляне“ на ликвидност от сегмент „Ден напред“ към сегмент „Двустранни договори“.

- Каква е вашата прогноза за енергийните пазари?

- Не бих си позволил да правя конкретна прогноза в тази изключително динамична обстановка. Все пак, ако вземем предвид цените към днешна дата, както и на българските фючърси, по-скоро се вижда, че с хоризонт края на 2023 г. не се очакват съществени промени.

С обединението на пазарите с Румъния и Гърция има възможност за износ на 2000 мегавата във всеки час

МАРИЯНА БОЙКОВА

Къде е танкерът? Откакто преди година цените на газа, а оттам и на тока се вдигнаха, синьото гориво е приковало вниманието на всички правителства, бизнеса и гражданите в цяла Европа. След спирането на руските доставки за България, във фокуса са танкерите с втечен газ, които акостират на терминали при съседите ни в Гърция и Турция.

Ако има нещо положително при пиковите цени на газа, то е, че заради високата първоначална инвестиция българските домакинства не се газифицираха масово. Разбира се, това успокоение не е достатъчно, тъй като те поемат удара за скъпия газ през парното. А бизнесът трябва да плаща скъпа електроенергия заради високите цени в Европа, които, естествено, покачиха шоково равнищата и у нас. Затова индустрията извоюва компенсации.

На 27 април България бе сред първите три страни, които останаха без руски газ заради отказ да превалутират плащанията си в рубли, нещо, което уж беше позиция на Европейската комисия. Другите, на които „Газпром“ спря кранчето, бяха Полша и Финландия.

От справка на БЕХ става ясно, че „Газпром Експорт“ е основен доставчик на „Булгаргаз“ с 90,88% от общите доставки, останалите 9,22% явно са делът на азерския газ. Страната ни все още не получава в пълните количества – 1 млрд. куб. м на година от Азербайджан, тъй като не е завършена газовата връзка с Гърция, а в договора с азерския консорциум за входна точка е записана началото на газовата връзка при Комотини.

Какви бяха стъпките, след като Москва въртна кранчето?

По думите на шефа на „Булгаргаз“ Людмил Йоцов в първите часове и дни газ е купуван от борсата. Има версия, че сме доставяли количества от Гърция. Пак руски газ, като парадоксалното е, че се транспортира през българската транзитна мрежа. Два дни след спирането на руските доставки премиерът Кириакос Мицотакис заяви на заседание на правителството си, че Гърция вече помага на България с доставки на газ.

Терминалът за втечен газ на гръцкия остров Ревитуса, на който се разтоварват танкери с газ за България.

Къде е танкерът?

- От юли се очаква да започне и дългочаканият пренос на азерски природен газ през връзката с Гърция
- Договорът за доставки на 1 млрд. куб. м на година обаче е едва една трета от потреблението

Бившият председател на КЕВР Иван Иванов коментира, че спрението за нас количества са купувани от гръцката ДЕПА, от която пък ние сме пазарували, но на цена вместо 75 евро, за 95 евро на мегаватчас.

Втората стъпка на „Булгаргаз“ бе търг с покана към 12 търговеца, от които избира трима с най-ниски цени. Допуска се, че двете оферти са на „МЕТ енерджи“ - компания, в която е работил директорът на „Булгаргаз“ Людмил Йоцов, което отново повлече скандали. Справка на терминала за втечен газ „Ревитуса“ показва, че компанията е разтоварила на 18 май два танкера от по 500 000 куб. м и 450 000 куб. м (съответно 75 000 и 67 500 куб. м). Дали този газ е бил продаден на България? Като пример, че Гърция предоставя достъп на България до терминала гръцкото издание АНА-МПА съобщава, че „МЕТ Енерджи Трейдинг България“ - регистрирана у нас фирма, е заявила доставка на 142 500 куб. м втечен природен газ за май на терминала в „Ревитуса“.

Цената за месец май беше 162,17 лв. за мвтч, което е с 13,7% повече от тази за април – 142,59 лв. През юни цената падна на 141,36 лв., или с близо 13 на сто. Беше възможно заради два танкера, разтоварени на терминал в Турция, договорени при визитата на

Газовият апокалипсис се отлага. Засега

Кирил Петков в САЩ.

Докато България си осигуряваше спешно газ, Европейската комисия се възмути от спирането на доставките и зае категорична позиция, че плащането в рубли нарушава санкциите. Какво обикновено обаче се случва - всеки се спасява тихо и поединично, европейските компании откриха и сметки в рубли.

Седмици наред у нас всички наблюдаваха как ще платят другите страни. И особено Гърция. Оказа се, че въпреки високопарните заклинания откъм Брюксел, съседката ни продължи да получава газ - и както обяви премиерът ѝ, без да е нарушила санкциите срещу Русия. Както всъщност постъпиха и компаниите от повечето европейски страни.

Какво обоснова решението на българското правителство да не плаща чрез превалутирание? Дали фактът, че „Булгаргаз“ бе сред първите, които трябва да платят на „Газпром“, а към онзи момент ЕК бе категорична, че се нарушават санкциите. Възможно е управляващите у нас да са имали опасения, че ще изглеждат като „андрешковци“, ако държавата открие сметка в рубли. Министърът на енергетиката тогава Александър Николов обясни, че „Булгаргаз“ е платил в долари на „Газпромбанк“, но тъй като е нямало открита сметка в рубли, парите

са били върнати.

След като стана ясно, че газови фирми на Германия и Италия ще отворят сметки в рубли, на 23 май Николов заяви, че ще питат Еврокомисията.

По същото време премиерът Кирил Петков, вече в оставка, спешно се отправил към Вашингтон за срещи. Александър Николов пък излетя за Баку. За там се беше запътил и премиерът, но вотът, който свали кабинета, и актуализацията на бюджета го отказаха. В Брюксел пък вицепремиерът Асен Василев, който бе най-категоричен, че няма да преговаря с „Газпром“, настоя за общи сделки за газови доставки на страните в ЕС. Това му искане като че вече има отговор.

На 23 юни Европарламентът съобщи, че до август ЕК ще издаде насоки как държавите членки могат съвместно да доставят газ. Тази схема може да бъде задействана доброволно от две или повече страни.

Евродепутатите приеха регламент, договорен вече с министрите от ЕС, за сигурност на енергийните доставки на фона на руската война в Украйна. Той определя задължително минимално равнище на газ от 80% до 1 ноември тази година, като стремежът е запълване до 85 на сто, а следващите години - 90%.

Съгласно този регламент газовите хранилища ще се

превърнат в критична инфраструктура. Всички техни оператори ще трябва да преминат през ново задължително сертифициране, за да се избегнат рискове от външна намеса. Тези, които не успеят да придобият съответния сертификат, ще трябва да се откажат от собствеността или контрола върху газови хранилища в ЕС.

Целта явно е да се отстрани „Газпром“ като оператор на хранилища в Европа

Преди регламентът да бъде приет, се чака одобрението от Европейския съвет.

Газовата дипломатия на българските власти тече и с реалните преговори за доставки на газ.

Според публикация на „Капитал“ има осигурен газ и за месец юли - изданието съобщи за танкер на терминала в „Ревитуса“ в Гърция, предназначения за България. Справка в планираните доставки на терминала показват, че „Булгаргаз“ чака на 2 юли танкера ОАК SPIRIT с 650 млн. квтч газ, разтоварването му е планирано за 6 часа.

От юли се очаква да започне и дългочаканият пренос на азерски природен газ през връзката с Гърция. Договорът за доставки на 1 млрд. куб. м на година обаче е едва една трета от потреблението, което е между 3 и 3,5 млрд. куб. м. „Булгаргаз“ обяви и купуване на 45 000 мегаватчаса на ден за запълване на количествата за юли.

Водят се преговори за дългосрочни доставки на втечен природен газ, но нямало как да бъдат финализирани за 2 месеца. За сравнение - преговорите за действащия в момента договор с „Газпром“ са били година и половина.

Вещове на НЕК правят цените за бита поносими

Язовир „Цанков камък“ и вецът са най-новите построени хидроенергийни съоръжения.

Токът на големите водни централи е с 81% по-евтин от търгувания на борсата, а на АЕЦ „Козлодуй“ – с 85%

3,6 млн. мегаватчаса електроенергия са произведени през миналата година вещовете и помпено-акумулиращите централи на Националната електрическа компания. Увеличението спрямо 2020 г. е 51,6%, или с над 1,2 млн. мегаватчаса.

В суха година, каквато беше 2019-а, те произведоха 2,36 мвтч ток.

31 са централите (28 веша и 3 помпено-акумулиращи), които управлява компанията. Те са с обща инсталирана мощност 2737 мегавата в турбинен режим и 931 мегавата в помпен.

Цените на вещовете на националната компания влизат в микса за регулирания пазар и се определят от Комисията за енергийно и водно регулиране.

В момента токът от вещовете струва 83,43 лв. за мегаватчас, НЕК поиска посъпване от 1 юли до 94,64 лв. КЕВР определи до 30 юни 2023 г. тези големи държавни вещове да произведат за домакинствата над 1 млн. мегаватчаса при общо планирано производство за годината от 3 178 843. А цената на

тока им за регулирания пазар да е 80,98 лв. за мегаватчас, тоест - по-ниска от сегашната. На борсата цените варират от над 300 до над 500 лв. КЕВР определя прогнозната пазарна цена за година напред да е 430 лв. за мегаватчас.

Всъщност миксът от електроенергия, който е задължена да прави НЕК като обществен доставчик за регулирания пазар, е от квотите на „Козлодуй“, НЕК и американските централи, които са с дългосрочни договори за изкупуване на електроенергията им. Към тях се прибавят малките ВЕИ-та до 1 мегават и електроенергията, произведена от топлофикациите.

Цената, която КЕВР определи на АЕЦ „Козлодуй“ за регулирания пазар в предстоящата регулаторна година, е 60,96 лв. за мегаватчас, или 85,85% под пазарната.

Така че заложеното в плана за възстановяване отнемане от НЕК на статута на обществен доставчик само ще донесе печалби на компанията - ще може да предлага тока си на пазара. (24 часа)

ВЯТЪРНА ЕНЕРГИЯ с wpd в България

Интелигентно използване на неограничен потенциал

1. Избор на площадка?

Нашите инженери идентифицират подходящите терени за ветрогенератори – съблюдават не само икономическите и техническите аспекти, а също така отчитат характеристиките на околната среда.

2. Частно-правни взаимоотношения

Ние обезпечаваме ползването на площите чрез дългосрочни договори със собствениците на парцелите.

3. Определяне на ветровия потенциал

След оценка на първоначалните данни и измерване на ветровия потенциал, изготвяме обстоен анализ заедно с най-реномираните европейски експерти.

4. Техническо планиране

Нашите специалисти определят оптималната конфигурация на ветропарка като отчитат специфичните ограничения, характеристики на терена и природни дадености на района.

8. Строителство

Нашите опитни строителни инженери проследяват изграждането на техническата инфраструктура, с което гарантираме качествено строителство на ветропарка.

7. Финансиране

Съвместно с реномирани финансови институти ние изготвяме солидни концепции за финансиране на ветърния парк.

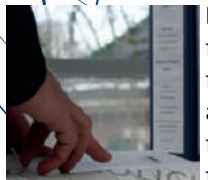
6. Проектиране на присъединяването към мрежата

Нашите електроинженери разработват оптималната концепция за свързване на ветропарка към електропреносната мрежа.

5. Процедура по издаване на разрешителни

Ние изготвяме множество проучвания, подготвяме необходимите документи и се ангажираме с целия процес до получаване на окончателните разрешения.

wpd – водеща германска компания с над 3600 висококвалифицирани служители, с огромен опит натрупан от изграждането на над 2500 ветърни генератори, с обща мощност от над 5600 MW, с присъствие в над 30 държави на 4 континента, wpd се очертава като глобален лидер в развитието и управлението на ВЕИ проекти в световен мащаб.

От 2007 г. wpd разработва ветроенер-

гийни проекти и в България чрез своето дъщерно дружество ВПД България ЕООД. В следващите няколко години wpd планира инвестиции за ускорена реализация на своите проекти в България.

ВПД България ЕООД
гр. Варна, ул. „Ген. Столетов“ 3
info@wpd.bg
www.wpd.de

Да осъществим енергийния преход заедно!

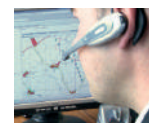
9. Пускане в експлоатация

Тясното сътрудничество на нашите електроинженери с енергийните дружества допринася за безпроблемното присъединяване на готовия ветропарк към електропреносната мрежа.

10. Търговско и техническо управление

wpd се грижи за безупречната и рентабилна експлоатация на съоръженията през целия период.

11. Търговия с електроенергия

wpd разработва иновационни концепции, за да реализира самостоятелно произведената електрическа енергия на свободния енергиен пазар.

Парите на енергетиката, които всеки иска

Високите цени на ток и газ от средата на миналата година и досега донесоха инфлация в цяла Европа, притесниха индустрията, а войната в Украйна и санкциите срещу Русия доведоха до газова колизия с ограничаване на доставките на руския газ. Печеливши от ситуацията са компании, които получават високи цени за продуктите си. У нас това са основно производителите на електроенергия, а най-големите от тях са държавните фирми. Някои от тях спечелиха от скъпите ток и газ, а техните пари всеки ги иска.

Български енергиен холдинг

■ През 2021 г. приходите на групата са 11,189 млрд. лв. при 5,594 млрд. през 2020 г. ръстът е 95%.

■ Консолидираната печалба на холдинга е 1,349 млрд. лв. при 157,201 преди година., или 758,14% повече.

■ Парични средства и краткосрочни депозити 2,932 млрд. лв. през 2021 г. при 1,446 млрд. през 2020 г., ръст от 102,79%.

■ Дивиденди от печелившите дружества 762,748 млн. лв. за 2021 г. при 168,319 през 2020 г.

■ 2022 г., първо тримесечие

За тримесечието няма консолидиран отчет за цялата група. Печалбата на холдинга е едва 53,6 млн. лв., при 279,7 млн. преди година. Причината е, че от АЕЦ „Козлодуй“ и от Електроенергийния системен оператор през 2021 г. е прибран допълнителен предсрочно платен дивидент от 220 млн. лв. Общо към 31 март неразпределената печалба е 296,749 млн. лв. Паричните средства на холдинга са 614 млн. лв., при 152,9 млн. за първото тримесечие на 2021 г.

АЕЦ „Козлодуй“

■ През 2021 г. централата произведе 16 487 000 мегаватчаса електрическа енергия, или 34,6% от националното електропроизводство. Приходите са 2,722 млрд. лв., ръстът е 100%. Печалбата е 891,39 млн. лв. при 276,27 млн. предишната година.

■ През първото тримесечие на 2022 г. оперативните приходи са 1,469 млрд. лв. и превишават три пъти отчетените за първо тримесечие на 2021 г., увеличението е 283,8%. Печалбата за първото тримесечие е 954,596 млн. лв., увеличение спрямо предишната година 593,2% АЕЦ. Приходите от продажби за бита имат увеличение с 5,5%, докато от сделките на борсата то е 332%.

■ В края на март парите на „АЕЦ Козлодуй“ са 2,078 млрд. лв. Спрямо същия период на миналата година през настоящото тримесечие се отчита съществен ръст с 1,643 млрд. лв.

Национална електрическа компания

■ За 2021 г. компанията има приходи от 4,118 млрд. лв. при 1,53 млрд. през 2020 г. или 60,8% ръст. Тя отчита печалба от 688,6 млн. лв. при 43,3 млн. през 2020 г., или увеличение от 1500%.

■ Приходи за първите три месеца на 2022 г. са 1,073 млрд. лв., увеличение с 37,5%. Първите три месеца на 2022 г. обаче тя е на минус 8,5 млн. лв. при печалба от 47 млн. за същия период на 2021 г.

■ Парични наличности от 615,862 млн. лв., увеличение от 166,9%. Тези пари обаче вече ги няма. А компанията хлътна с допълнителни 700 млн. лв. заем от Българския енергиен холдинг. Причината е, че правителството реши да поиска НЕК предсрочно да върне над 1,176 млрд. лв., които ѝ бяха отпуснати да плати на „Атомстройекспорт“ ядреното оборудване за АЕЦ „Белене“. БЕХ пък взе заем от 350 млн. лв. от АЕЦ „Козлодуй“. Срокът за връщане на този заем беше края на 2023 г.

ТЕЦ „Марица-изток 2“

■ През 2021 г. приходите са 1,34 млрд. лв., при 459,63 млн. през 2020 г., увеличението е 192,11%. Централата е на загуба от 114,99 млн. лв. при 341,20 млн. през 2020 г. Основната причина е разходите за квоти, разходите за купените въглеродни емисии за 2021 г. са 891,49 млн. лв. В третото тримесечие централата е била с положителен финансов резултат.

■ През 2022 г. – първо тримесечие, приходите са 1,091 млрд. лв. при 101 млн. преди година. За този период централата е на плюс 270,80 млн. лв. при загуба от 81 млн. за същия период на 2021 г.

„Булгаргаз“

■ За 2021 г. компанията реализира над два пъти повече приходи от продажби на газ – 2,12 млрд. при 683,45 млн. през 2020 г. Печалбата е 63,90 млн. лв., при 39,65 млн. през 2020 г.

■ За първото тримесечие на 2022 г. приходите са 1,29 млрд. лв. при 345,57 млн. преди година, или 273,64% нагоре. Фирмата е на загуба от 2,8 млн. лв. при 19,78 млн. печалба за първите три месеца на 2021 г., или това е минус 114,16%.

Електроенергиен системен оператор

■ През 2021 г. операторът на преносната мрежа е реализирал приходи от 946,69 млн. лв. Печалбата е 79,74 млн. лв. при 50,64 млн. през 2020 г. Парите на компанията са 86,78 млн. лв. при 152,49 млн. лв. през 2020 г. Платеният дивидент на БЕХ е 60,368 млн. лв.

■ Дружеството инвестира 215,91 млн. лв. в нови електропроекти и в обновяване на мрежата, което е 120% от разчета.

■ Ръстът на цените се е отразил отрицателно на резултатите на дружеството за периода юли-декември 2021 г., но с решение на правителството от 25 февруари тази година операторите на преносната и на разпределителните мрежи се компенсират 100% за периода от 1 до 31 март 2022 г. за купуването на електроенергия за покриване на технологични разходи.

Мини „Марица-изток“

■ През 2021 г. мините са продали възлища за 602,038 млн. лв. при 461,754 млн. през 2020 г., ръстът е 130,38%. Причината е увеличеното електропроизводство на трите централи в Маришкия басейн. Компанията обаче е на загуба от 17 млн. лв.

■ За първите три месеца на 2022 г. приходите са 220 млн. лв. при 116 млн. преди година. Мините отчитат печалба от 55,13 млн. лв.

■ От 1 март 2022 г. е утвърдена нова цена на възлищата от 87,35 лв./тон при 77 лв. дотогава, увеличението е 13,44%.

„Булгартрансгаз“

■ За 2021 г. отчита печалба от 140,70 млн. лв., при 72,47 млн. лв. през 2020 г. Приходите са 582,42 млн. лв. при 385,24 млн. през 2020 г. Паричните потоци от оперативната дейност са 1,29 млрд. лв. при 400,53 предишната година.

■ За първите три месеца на 2022 г. печалбата е 51,25 млн. лв., малко повече от същия период на 2021 г. Приходите са 217 млн. лв. при 136 млн. преди година.

Ако покупателната способност на българите се измерва през горивата, то полуделите им цени я сваляха с над 1/3.

Анализ на Института за пазарна икономика (ИПИ) показва, че с една средна заплата у нас могат да се купят към 313 литра горива. За една година количеството е намаляло със 161 литра, което е над 30%. Разликите по този показател в ЕС са големи – от 248 литра в Румъния до 1993 литра в Люксембург.

В класацията челни позиции заемат Австрия и Ирландия заради съчетанието на високи доходи и сравнително ниски цени на горивата, ако се съпоставят с останалите европейски страни. Прави впечатление и че Гърция е близо до България по покупателна способност, изразена в гориво, вследствие най-вече на много високата средна цена на бензина.

Данните показват още, че загубата на покупателна способност, измерена спрямо горивата, е повсеместна – няма нито една страна от ЕС, в която тя да се е повишила в рамките на година. От ИПИ посочват, че трудно може само на базата на това сравнение да се даде отговор дали помощ от държавата би била ефективна. В България например се планира отстъпка от 25 ст. за литър горива, когато зареждането е до 50 литра.

Тя е заложена в актуализацията на бюджета. Само че отстъпката може да се окаже вече недоста-

Заради войната в Украйна котировките на петрола се вдигнаха, което доведе до рекордни цени на горивата.

С една заплата се купуват над 1/3 по-малко горива

За година цената им се вдигна с повече от 50%

тъчна заради препускането на цените. От края на миналата седмица средната цена на дизела по някои бензиностанции вече е над 3,60 лв., а в началото на месеца бе 3,28 лв. Поскъпването е в рамките на 10%. А горивото с добавки вече доближава психологическата

граница от 4 лева. Масовият бензин А95 през юни натрупа още 13 ст. и стигна до почти 3,40 лева в големите бензиностанции, а някъде дори е над това ниво.

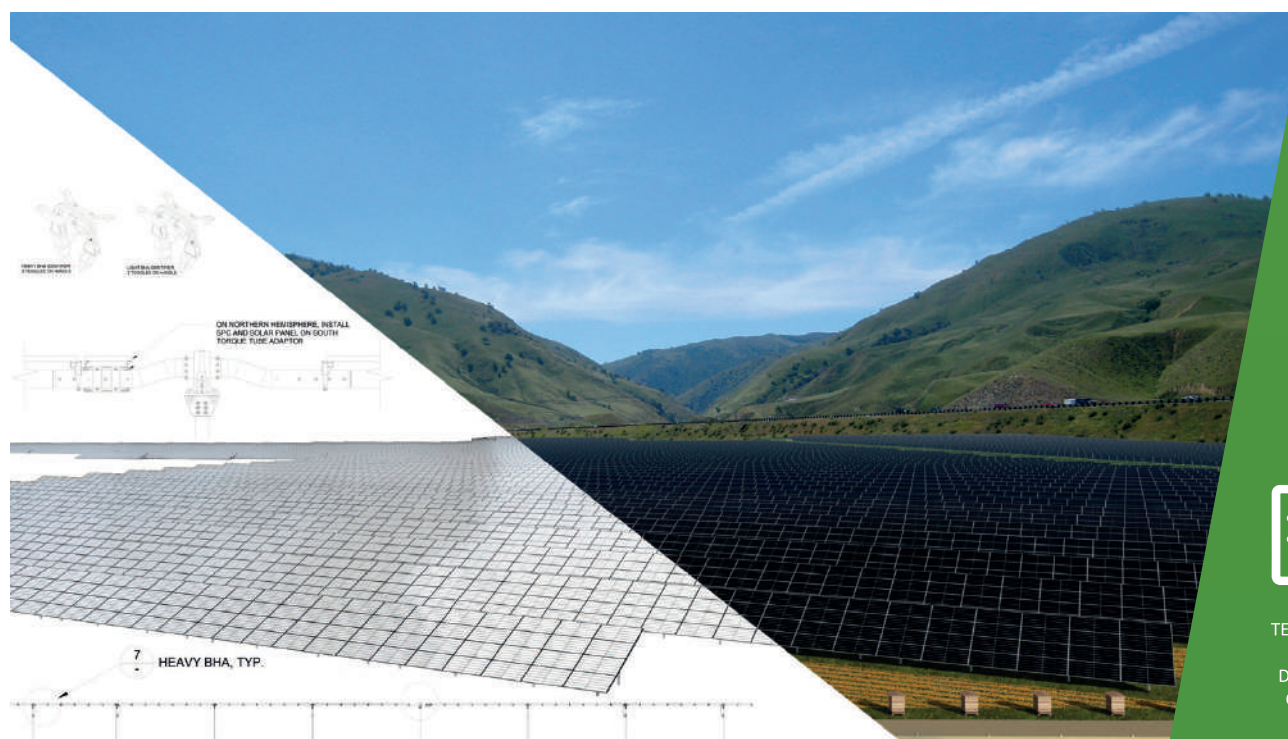
За годината цените на горивата са се качили с над 50%, като основното поскъпване дойде след

избухването на войната в Украйна в края на февруари.

Слаба надежда за поевтиняване дава движението на петрола, който в началото на юни бе 122 долара за барел, а сега е 111. В цените на дребно неговите котировки се отразяват с повече от две седмици закъснение. Това означава, че в началото на следващия месец може да има слабо поевтиняване. **(24 часа)**

REENERGY-BG.COM

ПРОЕКТИРАМЕ ЕНЕРГИЙНИЯ ПРЕХОД

Reenergy предлага пълен набор инженерно-проектантски и консултантски услуги за развитието на индустриални ВЕИ проекти от идея до реализация:

- техническо обследване на терен (топография, засенчвания, слънчево-енергиен одит и др.);
- изработване на идеен проект и оптимизации;
- фотореалистични визуализации;
- изработване на технически и работни проекти за строеж по всички части.

ЗА КОНТАКТ: +359 885 277 627

**ПРОЕКТИРАНЕ
НА ФЕЦ**

ДИЗАЙН И ПРОЕКТИРАНЕ НА ФОТОВОЛТАИЧНИ
ЕЛЕКТРОЦЕНТРАЛИ

**СЪХРАНЕНИЕ
НА ЕНЕРГИЯ**

ДИЗАЙН И ПРОЕКТИРАНЕ НА ИНДУСТРИАЛНИ
СИСТЕМИ ЗА СЪХРАНЕНИЕ

**ТЕХНИЧЕСКИ
ОДИТ**

ТЕХНИЧЕСКО КОНСУЛТИРАНЕ И ОДИТИРАНЕ
(OWNER'S ENGINEER / TECHNICAL DUE
DILIGENCE) НА ПРОЕКТНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ,
СТРОЯЩИ СЕ ИЛИ СЪЩЕСТВУВАЩИ ФЕЦ

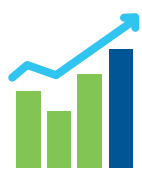
REENERGY
engineering

ЕНЕРГИЙНА СИГУРНОСТ, НЕЗАВИСИМОСТ И БЪДЕЩЕ

- ✓ Надеждна и безопасна експлоатация
- ✓ Съответствие с най-новите екологични изисквания
- ✓ Потенциал за иновативна трансформация

1455 млн. лева
инвестиции в екология,
безопасност, надеждна
експлоатация

10%
от годишното
производство на
електроенергия в
България

97%
намаляване на емисиите
от SO₂

100%
местен ресурс

10 млн. лева
в подкрепа
на местната
общност

8 енергийни
технологии
с корпоративна
експертиза на
4 континента

КОНТУР ГЛОБАЛ
МАРИЦА ИЗТОК 3

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР
ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД